

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Erasmus School of Economics

Bachelorscriptie [programma: Finance]

Een onderzoek naar de effecten op slaafgemaakten en hun nabestaanden van het feit dat de plantage waarop zij werkzaam waren in handen was van een bank of handelsfirma.

Naam student: Roos Meijer

Studentnummer: 503740

Begeleider: P.A.E. Koudijs

Tweede beoordelaar: Narly Dwarkasing

Datum: 13-07-2021

Het geschrevene in deze scriptie is de opvatting van de auteur en niet noodzakelijk die van de begeleider, tweede beoordelaar, Erasmus School of Economics of Erasmus Universiteit Rotterdam.

Abstract

In het huidige maatschappelijke debat en opinievorming wint het lang verzwegen Nederlandse slavernijverleden steeds meer beeldvorming en betekenis. In deze scriptie is onderzoek gedaan naar de leef-, en arbeidsomstandigheden van Surinaamse slaafgemaakten en hun nakomelingen, in aanloop naar de emancipatie in 1863 en nadien. Specifiek worden de effecten onderzocht op slaafgemaakten en hun nabestaanden van het feit dat de plantage waarop zij werkzaam waren in handen was van een bank of handelsfirma. Dit wordt gedaan door eerst een historisch kader te schetsen waarin de periode voorafgaand, tijdens en na de emancipatie besproken wordt. Vervolgens wordt de demografische data beschikbaar in het Nationaal Archief ten aanzien van de emancipatie geanalyseerd. Zo kon worden aangetoond dat er een significant groter deel van de slaven tewerkgesteld op plantages in handen van een bank of handelsfirma arbeidsongeschikt was geraakt, in vergelijking met de slaven op een particuliere plantage. Eveneens wees dit onderzoek uit dat na een periode van tien jaar staatstoezicht na de emancipatie er nog steeds een hoger percentage arbeidsongeschikten en werklozen heerste onder de eerste generatie nakomelingen van slaafgemaakten die werkzaam waren geweest voor een bank of handelsfirma. Er is getracht deze verschillen te verklaren aan de hand van historische, maatschappelijke en economische inzichten. Alles lijkt te duiden op nog slechtere leefomstandigheden en hogere arbeidsintensiteit op plantages in handen van een bank of handelsfirma. Dit onderzoek draagt bij aan een wetenschappelijke visie en bewustzijn ten aanzien van ons koloniaalverleden en de gevolgen die dat heeft gehad voor hen die uit nationaal belang en winstbejag zijn uitgebuit.

Inhoudsopgave

Abstract	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
I. Historisch Kader	9
Het begin van slavernij in Nederland (-1800)	9
Een nieuwe tijd (1800-1832)	9
Een plan opstellen (1833-1860)	10
Doorbraak (1861-1863).....	11
Staatstoezicht (1863-1873)	12
“Vrijheid” (1873-1921)	13
Fonds W.G. Deutz en Insinger & Co	13
II. Methodologie	15
<i>Methodologie deelvraag 1</i>	15
<i>Methodologie deelvraag 2</i>	17
<i>Sub-onderzoek</i>	19
<i>Statistische Analyse</i>	19
III. Resultaten	20
<i>Resultaten deelvraag 1</i>	20
<i>Resultaten deelvraag 2</i>	21
<i>Resultaten sub-onderzoek</i>	23
IV. Conclusie	23
V. Discussie	25
<i>Deelvraag 1</i>	25
<i>Deelvraag 2</i>	26
Bibliografie	29
Bijlagen	35

Inleiding

In 2021 vonden de tweede-kamer verkiezingen plaats. Een nieuw vraagstuk dat vaak werd teruggezien in de beleidsplannen van verschillende partijen was of Nederland excuses zou moeten aanbieden voor het slavernijverleden. Er ontstond veel discussie over de legitimiteit, zin of onzin én eventuele gevolgen van excuses voor de slavernij. Volgens I&O Research (2021) die onderzoek naar dit onderwerp deed in opdracht van Trouw, was 55% van de bevolking van mening dat excuses niet nodig was. Een veel gebruikt argument hierin is dat de huidige regering niet rechtstreeks verantwoordelijk is geweest voor de slavernij en om die reden een excuus onzinnig zou zijn. Toch zijn er eveneens diverse experts die afwijken van deze opinie betreffende dit onderwerp. Wouter Veraart bijvoorbeeld, formuleert een tegenargument als hij stelt dat iedere regering te maken heeft met een erfenis (Brassem, 2021). Een erfenis die veel welvaart met zich mee heeft gebracht waar we nog steeds van genieten. Maar, zo zegt Veraart ook, we moeten ons ook verhouden tot de zwarte bladzijden van deze erfenis. Op 1 juli, de nationale herdenkingsdag van de slavernij, heeft Femke Halsema namens het Amsterdamse stadsbestuur excuses aangeboden voor de rol die de stad heeft gespeeld ten tijde van slavernij. De vraag of Nederland als staat ook excuses moet aanbieden, wordt nog ter discussie gesteld. Als gevolg van deze discussie, is ons slavernijverleden langzamerhand meer in ons bewustzijn gekomen en daarmee opnieuw levend. Het betreft tenslotte een periode die tekenend is geweest voor onze geschiedenis.

Opvallend is te noemen dat in de praktijk ons slavernijverleden vaak onderbelicht is gebleven in de verhalen van onze vaderlandse historie. Onze geschiedenisboeken zijn rijk aan verhalen over de gouden eeuw en de handelsverenigingen de West-Indische Compagnie (WIC) en de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC). Verhalen over hoe zij voorzagen in de behoeften aan overzeese luxegoederen zoals specerijen, suiker, koffie, thee en porselein, zijn er veel, maar de slavenhandel en de misdrijven tegen de mensheid op basis van racisme komen nauwelijks aan bod (Baay, 2015). Er wordt weliswaar geëduceerd over de voormalig koloniën in Suriname en de Antillen, maar ook dat beschrijft slechts een deel van de Nederlandse slavernijgeschiedenis. Nederland heeft namelijk naast de koloniën in het westen ook een prominente rol gespeeld in de slavengeschiedenis in het vroegere Nederlands-Indië. Dit onderwerp ontbreekt volledig volgens Rik van Welie (2008) in onze nationale geschiedenis en ons onderwijs. Uit onderzoek blijkt dat Nederland in het westen in totaal ongeveer vijfhonderdduizend tot zeshonderdduizend slaafgemaakten heeft verhandeld en tewerkgesteld (Baay, 2017). Ter vergelijking wordt de totale slavenhandel van de VOC wel tussen de zeshonderdduizend en een miljoen personen geschat (Vink, 2007). Welie beschrijft dat deze onwetendheid te wijten is aan het gebrek aan wetenschappelijk onderzoek naar ons slavernijverleden. Markus Balkenhol (2016) heeft verder onderzoek gedaan naar de stilte in de

Nederlandse politiek en samenleving over ons slavernijverleden om tot de conclusie te komen dat deze selectieve romantisering van ons verleden problematisch is en dat de gevolgen nog lange tijd zullen aanhouden.

Uit een ander rapport van I&O Research komt dat er momenteel een grote verdeeldheid speelt onder de Nederlandse bevolking wat betreft het gedachtengoed over ons slavernijverleden (van Engeland, Kanne, & Driessen, 2021). Een verdeeldheid die ook onder verscheidene academici te zien is. Waar Ewald Vanvugt (2016) nog een boek schreef waarin hij het “duistere koloniale verleden” van Nederland blootlegde, kwam Pieter Emmer (2018) niet veel later met een weerwoord waarin hij beschrijft dat de rol van Nederland in de slavenhandel en slavernij juist gering was en de actuele commotie overdreven is. In een interview met *De Volkskrant* bezigt hij zelfs krachtige uitspraken zoals: “Aperte leugens” en “drammerige eenzijdigheid” wanneer hij het werk van Vanvugt bespreekt (Emmer, 2018).

Concluderend moet dus gesteld worden dat er een grote verdeeldheid in Nederland heerst ten aanzien van ons slavernijverleden. Enerzijds wordt er gezegd dat het ontkennen van dit gedeelte van onze geschiedenis problematisch is, anderzijds zijn er mensen van mening dat de situatie overdreven wordt. Deze verdeeldheid kan mede verklaard worden door het gebrek aan kennis over dit onderwerp. Er zijn weliswaar beschouwingen gedaan van voor en na de emancipatie van slaven in 1863, maar er is betrekkelijk weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de omstandigheden die in deze periode speelden. Meer onderzoek zou kunnen bijdragen aan meer bewustzijn ten aanzien van deze roemruchte, omstreden en pijnlijke erfenis uit onze vaderlandse geschiedenis. Het is de reden geweest dat mijn belangstelling is gewekt alsook de wens om dieper te duiken in ons slavernijverleden.

De stilte waar Bakenhol (2016) en Baay (2015) het over hadden, is niet noodzakelijk Nederlands te noemen. Als we bijvoorbeeld kijken naar financiële ondernemingen in de Verenigde Staten en in Engeland, zijn er daar ook instellingen die geprofiteerd hebben van de slavernij. Verschillende banken en verzekeringsmaatschappijen zijn de afgelopen jaren met succes aangeklaagd voor hun betrokkenheid in de slavenhandel (Walsh, 2004). *The New York Times* publiceerde meerdere artikelen over Amerikaanse banken die slavenverzekeringen en plantage leningen verstrekten (Etheredge, 2016). De verzekeringsmaatschappij *New York Life*, momenteel de op 2 na grootste verzekeringsmaatschappij van Amerika, heeft hun succes in niet geringe mate te danken aan de groei die ze doormaakte in het jaar 1846. Zij begonnen dat jaar namelijk met het uitkeren van verzekeringen voor het meest dierbare bezit van de witte man: zijn slaven (Swarns, 2016). De *New York Life* was niet de enige maatschappij met dit businessmodel, ook *Aetna*, *US Life* en tot wel 40 anderen maatschappijen hebben op deze wijze veel winsten verdiend (Swarns, 2016). Inmiddels

hebben deze maatschappijen hun excuses aangeboden. In het geval van de *New York Life* heeft dit geleid tot financiële schadevergoeding. Zij doneren elk jaar miljoenen dollars aan doelen die de Afro-Amerikaanse gemeenschap ten goede komt (New York Life).

Een belangrijke vergelijkbare speler in Nederland was Insinger & Co. Deze bank had op grote schaal in Suriname plantageleningen aan de zogenaamde planters verstrekt, met als onderpand; hun slaven en grond. Wanneer een plantage failliet ging en de gemaakte schulden derhalve niet kon terugbetalen, nam Insinger & Co de plantage en bijbehorende slaafgemaakten in beslag. Dit leidde tot een uiteindelijk bezit van ruim 1500 slaafgemaakte Afrikanen (Nationaal Archief, 2019). Karin Lurvink (2019) heeft de invloed van de Nederlandse slavernijverzekeringen op de Nederlandse economie onderzocht. Lurvink kwam tot de conclusie dat een grotere verscheidenheid aan mensen betrokken was bij de slavernij dan algemeen wordt aangenomen. Zij stelde dat Slavernijverzekeringen tot de gewone gang van zaken behoorde, voor mensen die voldoende kapitaal hadden om te investeren. Het is vooralsnog onbestemd, vanwege gebrek aan wetenschappelijk onderzoek, wat dit voor invloed heeft gehad op de levens van deze slaafgemaakten. Specifiek ontstond bij mij de vraag of er aantoonbare verschillen in sociaal en economisch opzicht zijn aan te tonen tussen de maatschappelijke kansen van slaven in bezit van particuliere planters enerzijds en de slaven waar door banken en verzekeringsinstellingen beslag op werd gelegd anderzijds.

Wanneer een plantage namelijk failliet ging, impliceert dit dat er bijzonder slechte leefomstandigheden waren. Er moest gebrek zijn geweest aan alles en verwacht mag worden dat zelfs aan primaire levensbehoeften, zoals eten en kleding, waarschijnlijk niet kon worden voldaan. De leeftijdsverwachting zal op deze plantages niet hoog kunnen zijn geweest. Eenmaal geconfisqueerd door een bank, lijkt het aannemelijk dat er niet wezenlijk veel veranderd werd aan de leefsituatie van slaafgemaakten. Ook kan de redenatie worden gemaakt dat een planter mogelijk nog enigszins een emotionele band zou hebben ontwikkeld met zijn slaven. Een band en mogelijk gevoelens van affectie naar de arbeiders van een plantage zou hoogstwaarschijnlijk niet zijn overgedragen op de nieuwe eigenaar. Erbarmelijke leefomstandigheden hebben slaafgemaakten uitgeput. Een verschil desalniettemin in deze leefomstandigheden moet zijn weerslag hebben gehad op arbeidsongeschiktheid, levensverwachting en een verschil in kansen op betaald werk. Dit heeft geleid tot de volgende onderzoeksvraag:

Wat hield het sociaaleconomisch gezien in voor een slaafgemaakte in Suriname om vóór de emancipatie in 1863 in handen te zijn van een Nederlandse bank of handelsfirma?

Ondanks de grote ambiguïteit van de slavenhandel in het algemeen en het maatschappelijke debat dat thans steeds meer vorm krijgt, zal dit onderzoek zich vanuit de opzet moeten beperken op het

genoemde veronderstelde verschil in Suriname. Naast Insinger & Co waren er ook diverse andere banken en handelsfirma's die plantages als onderpand in hun bezit kregen. In dit onderzoek wordt gekeken naar de grootste twee spelers, dat zijn de banken en handelsfirma's die het meeste geld van de overheid kregen ter compensatie van het verliezen van hun slaven. Toen in 1863 namelijk de slaven werden vrijverklaard kreeg elke eigenaar een compensatie van ongeveer 300 gulden per gezonde slaaf. De eerste reeds genoemde bank, Insinger & Co, ontving uiteindelijk een bedrag van 359.100 gulden (Nationaal Archief, 2019). Ten tweede bestond er ook Fonds W.G. Deutz. Zij verstrekke net als Insinger diversen leningen aan plantages (Müller, 1904) en werd daardoor de op één na grootste geldverstrekker die ook eigenaar was van plantages. Het bedrag dat Fonds W.G. Deutz uitgekeerd kreeg van de Nederlandse overheid kwam op 228.600 gulden (Nationaal Archief, 2019). Plantages van deze eigenaren worden onder de loep genomen. Er wordt zorgvuldig gekeken naar een aantal verschillen tussen slaafgemaakten van de plantages in handen van Insinger en Fonds W.G. Deutz, die weer worden vergeleken met een controlegroep. Er wordt gepoogd significante verschillen te ontdekken in de demografische samenstelling van deze plantages. Daarnaast wordt er ook verder gekeken dan alleen de opbouw van een plantage. Er wordt eveneens gekeken naar hoe de nabestaanden van deze specifieke groep slaafgemaakten het ongeveer 50 jaar later ervan af brachten. Na de emancipatie mochten de vrijgemaakten zich vrij vestigen en werken waar ze wilden, althans, voor zover hun mogelijkheden dat toestonden. Slavernij mocht dan zijn verboden, maar dat betekende allerm minst dat zwarte mensen gelijkgesteld werden aan witte mensen in de samenleving. Ook bestonden er grote individuele verschillen tussen omstandigheden en kansen binnen de zwarte bevolkingsgroep. Anders gezegd, niet iedereen begon met een gelijkwaardige startsituatie. Doel van dit onderzoek is te kijken of de leefomstandigheden op een particuliere plantage, dan wel op een plantage in het bezit van een bank of handelsfirma, invloed heeft gehad op maatschappelijke kansen en mogelijkheden 50 jaar na de afschaffing van de slavernij.

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zijn er deelvragen en bijbehorende hypothesen opgesteld:

Deelvraag 1: Is de demografische samenstelling van slaafgemaakten op een plantage significant anders als deze in handen was van een bank of handelsfirma?

H1: De gemiddelde leeftijd van slaafgemaakten op een plantage is lager als deze in handen is van een bank of handelsfirma.

H2: Er zijn meer arbeidsongeschikten onder slaafgemaakten als de plantage waartoe zij behoorden, in handen was van een bank of handelsfirma.

Deelvraag 2: Heeft het feit dat een plantage in handen was van een bank of handelsfirma een meetbaar negatief effect gehad op de leefomstandigheden van de slaafgemaakten en hun nabestaanden na de emancipatie in 1863?

H3: Als de plantage waarop een slaafgemaakte werkte in handen was van een handelsfirma of bank, dan vergroot dat de kans op werkloosheid voor henzelf en voor hun nabestaanden.

H4: De leefomstandigheden van slaafgemaakten en hun nabestaanden waren aantoonbaar slechter als de plantage waarop ze werkzaam waren in handen was van een bank of handelsfirma.

De data die wordt gebruikt om deze vragen te beantwoorden is verkregen uit het Nationaal Archief. Zij hebben in 2019 data vrijgegeven over de plantages en hun slaafgemaakten. Toen in 1863 slaafgemaakten werden vrijverklaard kregen alle eigenaren, zoals eerder genoemd een vergoeding van de Nederlandse staat. Omdat er moest worden bepaald op welk bedrag elke eigenaar recht had, moesten planters kunnen aantonen hoeveel slaven er voor hen werkten. Informatie over de vrijverklaarde slaven en eigenaren is allemaal in oudhollands handschrift opgeslagen en is nu digitaal beschikbaar. Deze data wordt aan een groot databestand toegevoegd en vervolgens geanalyseerd.

De focus van dit onderzoek ligt voornamelijk op de verschillen in werkzame bevolking tussen de twee groepen. Deze kunnen namelijk ontstaan door verschillen in arbeidsongeschiktheid en kansen op betaald werk. In de periode vóór de emancipatie hebben slechte werkomstandigheden zich namelijk waarschijnlijk vertaald in een relatief hoger aantal zieke, geblesseerde of geïnvaleerde arbeiders onder de slaafgemaakten op een plantage. Wanneer we kijken naar de periode ná de emancipatie zegt het percentage van de werkzame bevolking niet alleen iets over hun arbeidsgeschiktheid, maar ook in bredere zin over de algehele kans en mogelijkheid voor een individu op betaald werk.

Zo kan er een beeld ontstaan van hoe het leven van onze slaven onder verschillende omstandigheden eruit heeft gezien. Wellicht zouden uitkomsten gedeeld kunnen worden met nabestaanden van de mensen die op deze plantages hebben moeten werken. Ook zou dit onderzoek kunnen bijdragen aan het bepalen van schadevergoeding voor nabestaanden en iedereen die daar recht op zou hebben. Het doel van dit onderzoek is dan ook in allereerste instantie meer informatie te verwerven over ons verleden waardoor er meer inzicht en beeldvorming op grond van feitelijke gegevens kan ontstaan.

Hiertoe wordt er in sectie I allereerst gekeken naar gerelateerde literatuur om een historisch kader te schetsen. In sectie II wordt vervolgens de onderzoeksmethode uiteengezet alsook de te verzamelen

data toegelicht onder Methodologie. In sectie III worden de resultaten besproken om in sectie IV tot een conclusie te komen. Tot slot worden in de discussie in sectie V de resultaten geïnterpreteerd, en de beperkingen van dit onderzoek belicht.

I. Historisch Kader

Om de maatschappelijke relevantie van dit onderzoek inzichtelijk te maken is het van belang de historische context te schetsen waarin dit specifieke gedeelte van de vaderlandse geschiedenis zich heeft voltrokken. In dit onderzoek wordt er namelijk gekeken naar hoe enkele plantages in Suriname vóór de emancipatie functioneerden en hoe demografische verschillen in leefomstandigheden van invloed zijn geweest op individuele ontwikkelmogelijkheden en betaalde baan kansen ná de emancipatie. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de periode in aanloop tot, tijdens en na de in vrijheidstelling van slaven, ook wel emancipatie genoemd. Daarna zal er specifiek in worden gegaan op de geschiedenis van de twee banken die in dit onderzoek worden betrokken. Insinger & Co en fonds W.G. Deutz.

Het begin van slavernij in Nederland (-1800)

Slavernij is van alle tijden. Hoewel het in onze vaderlandse geschiedenis op het grondgebied van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden lang officieel zo niet werd genoemd. Dit lijkt vooral het gevolg van de onwil het als zodanig te erkennen. Aanvankelijk werd het immoreel gevonden omdat het indruiste tegen christelijke normen en waarden, die alle mensen als vrij horen te beschouwen (Alphen, 2014).

De West-Europese kolonisatie is vanaf de 15e eeuw ontstaan door het vestigen van handelsposten over de hele wereld met als doel het exploiteren van overzeese gebieden van producten, grond-, en delfstoffen. Ook het verkrijgen van internationale prestige was een doel op zich (Smeulders, Slavernij in Perspectief Mondialisering en erfgoed in Suriname, Ghana, Zuid-Afrika en Curaçao, 2012). Zeker is dat vanaf de 18e eeuw er onder de Nederlandse vlag slaven werden verhandeld om te werk te stellen op plantages in Suriname (Nimako & Willemsen, 2011), alwaar de focus van dit onderzoek ligt. Zo maakte Nederland van Suriname een plantage economie, waar slaafgemaakten onder extreme omstandigheden tewerk werden gesteld. De oogst werd vervolgens verhandeld en de winst ging naar Nederland.

Een nieuwe tijd (1800-1832)

Vanaf de negentiende eeuw begonnen er zagezegd langzamerhand dingen te veranderen voor slaafgemaakten in Suriname en werden zij steeds meer ontzien (Everaert, 2008). In Engeland was in deze tijd namelijk een antislavernijbeweging ontstaan (Drescher, 2010). Drescher schreef dat deze

abolitionistische beweging een belangrijke doelstelling in 1808 behaalde toen het verbod op trans-Atlantische slavenhandel in het Engelse Koninkrijk werd goedgekeurd door het parlement. Dit verbod moest worden gehandhaafd door Nederland na de overdracht van Suriname van het Verenigd Koninkrijk (Nationaal Archief, 2019). Het was dus niet zozeer een abolitionistenbeweging in Nederland die voor deze doorslaggevende beslissing zorgde, maar het verbod dat de Britten ons oplegde (Van Winter, 1953). Toen dat verbod werd doorgevoerd waren velen plantagehouders er nog van overtuigd dat dit regelement nog wel teruggedraaid kon worden (Heeckeren, 1826). Dit bleek echter niet het geval en zorgde ervoor dat er definitief geen nieuwe slaven mochten worden toegevoerd naar plantages in Suriname. Door de enorm slechte leefomstandigheden was de levensverwachting laag en waren de vrouwen en mannen amper vruchtbaar. Dit resulteerde in een krimpende slaven bevolking (Nationaal Archief, 2019). In 1828 werd om die reden in de wet vastgelegd dat er betere werk- en leefomstandigheden moesten komen (Nationaal Archief, 2019). Ondanks deze nieuwe wetgeving heerste de algemene opvatting dat een emancipatie onmogelijk zou zijn (Heeckeren, 1826). Uit diezelfde aantekeningen van Heeckeren bleek dat men de opvatting had dat zwarte mensen enkel beweegredenen haalden uit angst en dat zonder leider diens traagheid hun ondergang zou worden

Een plan opstellen (1833-1860)

Terwijl het voornaamste doel in de Nederlandse kolonie Suriname nog zo veel mogelijk winst genereren was, werd niet veel later in 1833 in alle Engelse koloniën de slavernij voorgoed afgeschaft (Henry, 2020). In 1848, na de afschaffing van slavernij door ook Frankrijk, werd duidelijk dat de emancipatie van slaven ook voor Nederland onoverkomelijk was (Jennings, 2000). Nu zou er dan ook een concreet plan moeten komen over hoe die emancipatie het beste in gang kon worden gezet. Er kwamen veel theorieën over hoe Nederland het beste de vrijverklaring kon aanpakken. Zo schreef van der Smissen (1849) een uitgebreide beschouwing over de kolonie Suriname. Hij beweerde dat emancipatie mogelijk zou zijn door middel van het aannemen van een zogenaamd centralisatie stelsel. Een stelsel waarin de slaven weliswaar vrij zouden worden verklaard, maar ook zouden blijven bijdragen aan de Nederlandse economie.

In Nederland nam echter ondertussen ook het aantal abolitionisten toe en zij kregen steeds meer invloed. Dit was voor een deel te verklaren door het boek *Uncle Tom's Cabin; or Life Among the Lowly* geschreven door Harriet Beecher Stowe. Stowe (1852) schreef over Eliza, een slavin die met haar zoontje van haar eigenaren vlucht. En over Tom, die door dezelfde eigenaren is verkocht en een nieuw leven begint. Een zeer aangrijpend boek die bij mensen veel los wist te maken (Nationaal

Archief, 2019). Met een groeiende abolitionistenbeweging en buurlanden die hen voorgingen werd uiteindelijk ook in Nederland de emancipatie in gang gezet.

In 1853 werd dan ook uiteindelijk de opdracht uitgegeven aan de staatscommissie een plan in werking te stellen om alle slaven daadwerkelijk vrij te maken. Al met al een proces dat nog eens 10 jaar werd vertraagd door de verschillende opvattingen over de wijze van uitvoering (Kuitenbrouwer, 1978). Dit werd natuurlijk ingegeven door de immense angst voor de enorme financiële verliezen waartoe afschaffing van slavernij zou leiden en hoe dat zoveel mogelijk beperkt zou kunnen blijven door allerlei wetsbepalingen (Netscher, 1859).

Doorbraak (1861-1863)

Het belangrijkste twistpunt en de werkelijke reden waarom het nog eens tot 8 augustus 1862 heeft geduurd voordat de Koning der Nederlanden het definitieve wetsontwerp tot emancipatie van alle slaven, opgesteld door J. Loudon en G.H. Uhlenbeck, (Klinkers, 1997), ondertekende, betrof de compensatieregeling van de eigenaren van slaven. Officieel werd per 1 juli 1863 slavernij officieel verbannen worden uit alle Nederlandse koloniën (Gouvernementsblad van de Kolonie Suriname, 1863). Slavernij was weliswaar voorgoed voorbij, maar alle vrijgemaakte slaven werden desalniettemin nog tien jaar verplicht om op een plantage naar keuze te werken. Dit gaf niet alleen de planters de tijd om vervangende arbeidskrachten te zoeken maar dit besluit werd ook gestaafd met het argument met dat de slaven zelf nog niet klaar zouden zijn voor volledige vrijheid (Swipersad, 1979). Zo bleek dat George Severijn Veer reeds in 1857 een vooruitziende blik had verwoord, hij schreef; “Niets wordt veranderd behalve de verhouding van *meester* tot *slaaƒ*” (Veer, 1857, p. 178).

Planters en andere eigenaren daarentegen werden financieel tegemoetgekomen door de Nederlandse regering. Ter compensatie van het verlies dat de plantages zouden leiden, door het te betalen loon aan hun werknemers, werd per slaafgemaakten 300,- gulden vergoed (Klinkers, 1997). Daarnaast was ook het advies van Netscher ter harte genomen om 1.000.000, - gulden vrij te maken voor premies om arbeidsimmigratie te vergemakkelijken, zodat de “plantage-economie” zou kunnen blijven voortbestaan (Van Winter, 1953).

De wet op opheffing van de slavernij van 8 augustus 1862 bepaalde dat binnen 30 dagen na afkondiging in de kolonies zogenaamde “borderellen”, oftewel lijsten moesten worden opgesteld van de slaven die zij bezaten, waar zij werkten, wat hun leeftijd was, welk beroep ze uitoefende, wat hun maatschappelijke alsook hun burgerlijke staat was en de religie die ze aanhingen. (Hove & Hoogbergen, 2000). Dit diende het doel om de Algemene Rekenkamer in staat te stellen zo in elk geval de begrote compensatieregeling van 300,- gulden per slaaf op een totale begrotingspost van 10

miljoen gulden te kunnen controleren. Voor het eerst kregen al deze individuele mensen, die van generatie op generatie in slavernij hadden geleefd, een eigen familienaam.

Hier waren een paar regels voor opgesteld (Stipriaan, 1990):

- I. Er mochten geen bestaande kolonistennamen gebruikt worden
- II. Er mochten geen bestaande namen gebruikt worden van mensen die gemanumitteerd waren
- III. Er moest rekening gehouden worden met het feit dat verwanten zich op verschillende plantages bevonden
- IV. Niet-verwanten mochten niet dezelfde achternaam krijgen

Getrouw (1953) heeft onderzoek gedaan naar de stemming van de slavenbevolking in de periode van de emancipatie in Suriname. Hij beschreef dat hoe meer de emancipatie naderde, hoe slechter het ging met hun algehele toestand. Zo waren er rellen, omdat in Brits Guiana slaven al eerder door de Engelsen waren vrijverklaard. Dat was opmerkelijk aangezien toen er op 3 oktober 1862 werd aangekondigd dat de vrijheidsverklaring van kracht zou gaan op 1 juli 1863, er op dat moment nauwelijks tot geen drastische veranderingen in het gedrag van de slaven waarneembaar waren geweest. Wel keerden een aantal wegelopen slaven terug naar de plantage. Op 1 juli 1863 was het eindelijk zo ver, eenentwintig geweerschoten klonken en daarmee schafte Nederland met de emancipatiewet de slavernij in Suriname af. De vrijverklaarden, zo schreef Getrouw, lieten “gepaste blijdschap” zien. Dagenlang werd er feest gevierd, en tegen verwachtingen in, was er geen sprake van baldadigheid (1953).

Van der Linde onderzocht de relatie en correlatie van christianisatie en de emancipatie in Suriname (Van der Linde, 1953). Hij schrijft dat in de negentiende eeuw het christendom steeds populairder werd in Suriname. De Evangelische Broedergemeente heeft uiteindelijk een grote rol gespeeld in de emancipatie. “Ze plaatsten de slaven in een broederfamilie, in de gemeenschap, en gaven hun vrijheid. Ze leerden hen handvaardigheid en lezen. Ze namen hun taal serieus, vertaalden de Bijbel, lofzangen en een groot aantal boeken.” (Pagina 37, Van der Linde, 1953). De Evangelische Broedergemeente was dan ook de voornaamste godsdienst ten tijde van de emancipatie. Het is nog maar de vraag of dit zo is gebleven.

Staatstoezicht (1863-1873)

Zoals hierboven geschreven, waren vrijgemaakten nog tien jaar verplicht om op een plantage hun arbeid aan te bieden. Wel mochten ze zelf beslissen op welke plantage ze dat wilden doen. Hier

kregen ze 3 maanden de tijd voor. In eerste instantie vertrokken de meesten naar een andere plantage, slechts een enkeling bleef op zijn huidige plantage (Emmer, 1993). Toch keerde velen op enig moment weer terug naar de hun vertrouwde plantage. De vrijgemaakten kregen een vergoeding waarmee ze hun dagelijkse rantsoen konden betalen (Emmer, 1993), tussen 0,6 tot 1 gulden per dag. Plantages die het zich konden veroorloven om iets meer te geven dan het minimum, trokken zo arbeidskrachten hun kant op. Zwangere vrouwen, kinderen, zieken en ouderen leverden geen enkel financieel voordeel meer. Zij die geen arbeid konden aanbieden, kregen dan ook geen loon. Het sterftecijfer van kinderen steeg en levensverwachting daalde dan ook in de tijd van staatstoezicht en de periode daarna (Everaert, 2008). De emancipatie werd dan wel door de Abolitionisten als groot succes beschouwd. Gemeten echter naar de leefomstandigheden van al diegenen die niet in staat waren tot het verrichten van betaalde arbeid, ontstaat er een schrijnend vermoeden over de jaren die direct volgde op de emancipatie (Temperly, 2000).

“Vrijheid” (1873-1921)

Everaert (2008) stelt vast dat van echte vrijheid pas sprake zou zijn, na het aflopen van het staatstoezicht in 1873. Klinkers schrijft dat onder jonge vrijgemaakten het idee leefde om naar de stad te vertrekken en daar werk te zoeken. Sommige middelbaren gingen juist hun verworven kennis van landbouw in de praktijk brengen door een zelfstandig bestaan op te bouwen. Vooral de ouderen en zwakke hadden het na de emancipatie moeilijk. Als ze bijvoorbeeld verwaarloosd waren door hun vorige eigenaar was het doorgaans zeer ingewikkeld of onhaalbaar voor hen én hun nakomelingen om een leven in vrijheid op te bouwen. Dit gold vermoedelijk dus ook voor de vrijgemaakten afkomende van een plantage die in handen was van een bank of handelsfirma. Zonder werk of inkomen raakten zij volledig afhankelijk van de creolengemeenschap (Klinkers, 1997). Een gemeenschap bovendien die in de aard werd weggezet als “wilden” en “ongedisciplineerd”. Een achtergrond van uitbuiting, mishandeling, mensonterende ontberingen, geen kans op werk en daarmee inkomen binnen een gemeenschap waarin je als inferieur wordt beschouwd. Het is aannemelijk dat het soms generaties zal hebben geduurd voordat de meeste van deze ex slaven hun vrijheid hebben weten te verzilveren.

Fonds W.G. Deutz en Insinger & Co

Plantages hadden in het einde van de achttiende eeuw een aantal rijke oogstjaren achter de rug. De zaken gingen goed. Plantage-eigenaren zagen de waarde van hun plantages stijgen, en kregen zo het vertrouwen om te investeren in hun bedrijf (Kesler, 1926). Plantage-eigenaren waren derhalve opzoek naar kapitaal. Twee belangrijke bemiddelaars hierin waren fonds W.G. Deutz en Insinger &

Co. In 1750 begon Fonds W.G. Deutz met het uitgeven van leningen aan plantages (Meulen, Deutz, & Weede, 1904). Leningen die de vorm hadden van een hypotheek, met hun grond en slaven als onderpand. Wanneer een plantage ernstige geldproblemen raakte en ze hun lening niet af konden betalen ging het onderpand naar de kapitaalverstrekker. Een groot risico dus. Het achttiende - eeuwse beleggingsklimaat werd dan ook gekenmerkt door een sterk speculatief karakter (Stipriaan, Ontwikkeling van de kapitaalvoorziening, 1993).

Fonds W.G. Deutz was ontstaan uit het handelshuis Deutz en Zonen, met Willem Gideon Deutz als eigenaar. Door een toenemende vraag naar krediet in de achttiende eeuw transformeerde dit handelshuis naar een fonds. Zo konden ze, door het verstrekken van krediet, het chronische kapitaaltekort in de West-Indische plantage industrie oplossen (Jonker, 2002). Door de grote belangstelling hadden zij al snel een totaal van 3.756.000 gulden aan leningen uitstaan (Stipriaan, 1993). Dit bleek een erg succesvol model, en niet veel later volgde ook andere banken dit voorbeeld, waaronder Insinger & Co.

Fonds W.G. ging onder andere een negotie aan met plantage La Paix. In 1827 werd Fonds W.G. Deutz eigenaar van deze plantage (Meulen, Deutz, & Weede, 1904). La Paix was een suikerplantage, iets wat vaker terugkomt in de literatuur als een van de meest fysiek zware plantages om op te werken. La Paix lag aan rechts afvarend aan de Cotticarivier en bestond uit ongeveer 1740 akkers (Hest, 2019). Fonds W.G. Deutz bleef eigenaar van deze plantage tot aan de emancipatie, toen nam de directie, bestaande uit Jan en Theodore van Marselis de plantage over (Voort, 1973) (Nationaal Archief, 2019).

Insinger & Co was opgericht door Herman Albrecht Insinger, geboren in 1757. In 1782 specialiseerde hij zich als bankier in plantageleningen en als koopman in de West-Indische handel (Gemeente Amsterdam Stadsarchief, 2020). Hij ging hier, volgens het ingenieuze systeem van Deutz, plantagenegotiaties aan. In de loop der tijd kregen Insinger en zijn familie meer en meer plantages in handen. Zo werden ze het bedrijf met de meesten slaafgemaakten in handen van heel Nederland. Albrecht Frederik Insinger speelde een grote rol in het bepalen van de vergoeding voor het verlies van slaafeigenaren na emancipatie. Hij pleitte in de staatsbegroting voor 1859, voor een compensatie omdat de plantage industrie veel zou hebben bijgedragen aan de Nederlandse economie (Staatsbegroting voor het dienstjaar 1859, 1858). Insinger & Co lieten het recht op een vergoeding van 359.100 gulden gelden. In 1835 kwam als gevolg van een negotiatie plantage Wederzorg in handen van Insinger & Co (Gemeente Amsterdam Stadsarchief, 1835).

Toen Insinger & Co Wederzorg in 1835 overnamen bestond de plantage uit ongeveer 750 akkers en produceerde ze koffie. Wederzorg lag gelegen aan de Commewijnerivier, niet ver van de

grote stad Paramaribo af (Hest, 2019). Wederzorg kende veel problemen, die na de emancipatie alleen maar toenamen. De aandeelhouders wilde de plantage dan ook zo snel mogelijk verkopen, maar hadden hier weinig succes in. (Gunnik & Jonker, 2006). Insinger bleef nog in het bezit van Wederzorg tot 1970 (Gemeente Amsterdam Stadsarchief, 2020).

II. Methodologie

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is gebruikt gemaakt van demografische data verzameld uit het Nationaal Archief. De beantwoording van de twee deelvragen vereist verschillende methodes. Om deze reden wordt dit hoofdstuk ook gesplitst in twee delen om de twee deelvragen apart te behandelen.

Methodologie deelvraag 1

Deelvraag 1: Is de demografische samenstelling van slaafgemaakten op een plantage significant anders als deze in handen was van een bank of handelsfirma?

De eerste vraag gaat over de samenstelling van slaafgemaakten op de voor dit onderzoek 5 geselecteerde plantages. In 2019 heeft het nationaal archief alle beschikbare data online vrijgegeven over de slaven die werden vrijverklaard in 1863. Zoals al eerder beschreven kregen slavenhouders een vergoeding voor elke vrijverklaarde slaaf. Om deze compensatieregeling later goed te kunnen controleren is de demografische data over deze mensen goed gedocumenteerd. Zo is er informatie over hun naam, achternaam, geslacht, leeftijd, beroep, godsdienst en plantage waarop ze werkzaam waren. Vanaf 1999 zijn alle namen en gegevens die op deze wijze verzameld zijn in het emancipatieregister van het Bureau Bevolkingszaken te Paramaribo gecombineerd met alle gegevens van de algemene rekenkamer en bijeengebracht door historicus Okke ten Hove en Heinrich Hellstone (Hove & Hoogbergen, 2000). Door data te verzamelen over de slaafgemaakten van de onderzochte plantages, ontstaat er in demografisch opzicht een goed beeld van de verschillende slavenpopulaties op de onderzochte plantages.

Onderscheid is gemaakt tussen particuliere planters en plantages die in handen waren van een bank of handelsfirma, als gevolg van een lening die niet afbetaald kon worden door particuliere plantagehouders. De samenstelling alsook werkzaamheden van deze soorten plantages worden vergeleken.

De bank Insinger & Co had ten tijde van de emancipatie 1.214 slaven in handen. Hiervan waren 140 van plantage Wederzorg. Omwille van het voorkomen van *Sample Bias*, is er naast Wederzorg ook gekeken naar plantage La Paix, in handen van fonds W.G. Deutz. Zij hadden drie plantages met een totaal van 722 aan slaven. 203 daarvan waren werkzaam op plantage La Paix. De

data afkomstig van Wederzorg en La Paix werd handmatig samengevoegd in een groot bestand en vormde zo de *Treatmentgroep*. De Treatment in dit geval is niet zelf uitgevoerd, maar staat symbool voor het feit dat de plantage waarop deze slaven moesten werken in handen was van een bank of handelsfirma. Deze groep bestaat uiteindelijk uit totaal 344 vrijverklaarde slaven

Om de verzamelde data te analyseren moest er met een *Controlegroep* vergeleken worden. Dit zijn vergelijkbare plantages in handen van een particuliere plantagehouder. Op basis van vier belangrijke overeenkomstige kenmerken zijn er drie plantages geselecteerd. Deze kenmerken zijn het verbouwde product, de hoeveelheid akkers, de locatie en het aantal slaven in bezit. Uiteindelijk kwamen de plantages Killenstein, Geertruidenberg en Groot-Marseille het meest in aanmerking als controlegroep. In tabel 1 en 2 worden deze overeenkomstige kenmerken weergegeven (Suriname Plantages, 2015). De treatmentgroep bestaat uit 344 personen, de controlegroep uit 262.

	Wederzorg	Killenstein	Geertruidenberg
Product	Koffie	Koffie	Koffie
Akkers	752	725	1000
Locatie	Commewijnerivier	Commewijnerivier	Commewijnerivier
Slaven	140	108	85

Tabel 1: Overeenkomstige kenmerken van plantages ten aanzien van verbouwd product, aantal akkers, de locatie en het aantal tewerkgestelde slaven. Wederzorg behoort tot de Treatmentgroep. Killenstein en Geertuidenberg vormen samen het eerste gedeelte van de controlegroep.

	La Paix	Groot-Marseille
Product	Suiker	Suiker
Akkers	1736	1500
Locatie	Cotticarivier	Cotticarivier
Slaven	203	104

Tabel 2: Overeenkomstige kenmerken van plantages ten aanzien van verbouwd, aantal akker, de locatie en het aantal tewerkgestelde slaven. La Paix behoort tot de Treatmentgroep. Groot-Marseille is de controlegroep.

Om de verschillen tussen deze plantages te onderzoeken is voornamelijk gefocust op arbeidsongeschiktheid. Dit geeft namelijk een idee over hoe ernstig de leefomstandigheden van slaafgemaakten waren en hoe zwaar de werkzaamheden. Dit onderscheid laat zich aflezen aan een beschreven beroep versus de notitie "beroepsloos". Door dit te categoriseren per leeftijd, ontstaat een beeld van de arbeidsverdeling in een slavenpopulatie op een plantage.

Om te onderzoeken of er verschil is in de hoeveelheid slaven die niet in staat waren tot het verrichten van arbeid, wordt de beroepsbevolking van beide groepen vergeleken. Om te bepalen waar die beroepsbevolking begint is de werkzame bevolking per leeftijd in kaart gebracht. Wanneer 100% van een bepaalde leeftijd werkzaam is, markeert dat het begin van de bevolkingsgroep. Dit

houdt in dat wanneer iemand ouder is dan die bepaalde leeftijd en geen beroep heeft, deze persoon in dit onderzoek als arbeidsongeschikt wordt beschouwd.

Om een beeld te creëren van de werkzame bevolking wordt gekeken naar het percentage werkzame mensen per leeftijdscategorie in plaats van individuele leeftijd. Omdat er per leeftijdsjaar een gering aantal observaties is, is de data gegroepeerd in leeftijdsbins van 10 jaar. Wanneer we in de dataset gaan kijken naar oudere leeftijdsgroepen zien we dat de percentages per leeftijdsgroep volatieler worden. Door de geringe levensverwachting zijn er naarmate de leeftijd vordert, minder mensen opgenomen in de sample. Percentages worden zo afhankelijker van minder personen. Om deze reden betreft het laatste cluster de leeftijden 60 jaar en ouder. Het aantal observaties komt daarmee overeen met het aantal observaties in de clusters ervoor.

Methodologie deelvraag 2

Deelvraag 2: Heeft het feit dat een plantage in handen was van een bank of handelsfirma een meetbaar negatief effect gehad op de leefomstandigheden van de slaafgemaakten en hun nabestaanden na de emancipatie in 1863?

Het is voor de tweede deelvraag belangrijk om juist te kijken naar hoe de vrijgemaakten ná 1863 leefden. Hiertoe is er gekeken naar de eerste volkstelling van Suriname die ten behoeve van een bevolkingsregister ongeveer vijftig jaar later in 1921 is gehouden. Destijds werd besloten dat de in de bossen levende Marrons niet werden meegeteld (Schalkwijk & Sno, 2016). Alleen mensen wonende in een huis werden geregistreerd.

Het is mogelijk om in deze inventaris te zoeken op familienaam. Een naam die slaafgemaakten vlak voor de Emancipatie moesten kiezen aan de hand van een aantal opgestelde regels. Zo was het niet toegestaan eenzelfde naam te kiezen als er geen sprake was van familiale verwantschap. Hieruit mag geconcludeerd worden dat mensen die in 1921 dezelfde achternaam delen met vrijverklaarde slaven, ze naar alle waarschijnlijkheid familie van elkaar waren. De volkstelling is om deze reden een ideale bron om na te gaan wat de kansen op betaald werk zijn geweest voor nabestaanden van in vrijheid gestelde ex slaven door hun gegevens op familienaam te vergelijken.

Uit de volkstelling werd naam, geslacht, geboortjaar, geboorteplaats, persoonlijke staat, burgerlijke staat, godsdienst, nationaliteit en beroep handmatig overgenomen in een groot databestand. Hier onder worden de meest relevante variabelen voor dit onderzoek besproken.

- Geboorteplaats: Plaatsen en Districten in Suriname. Dit kan een interessante variabele zijn om te kijken waar men zich uiteindelijk heeft gevestigd. Dit kan in de buurt zijn geweest van

de plantage waar men vandaan kwam, maar ook kon men naar de stad Paramaribo zijn vertrokken. Een verhuizing naar de grote stad werd namelijk vaak ondernomen in de hoop op een beter leven, een indicatie op slechte levensomstandigheden daarvoor. In dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen “in Paramaribo geboren” en “elders geboren”. De verwachting is dat in de treatmentgroep percentueel meer mensen in Paramaribo geboren zijn.

- **Persoonlijke staat:** Wettig, Erkend door vader en/of moeder of Niet Erkend. Zo kon informatie worden verkregen over in hoeverre iemand door een of beide ouders erkend was als hun kind. Indien deze erkenning uit was gebleven, kan dit duiden op een gebroken of dysfunctionele gezinssituatie. Een wettige staat hield bovendien in dat het kind is voortgekomen uit een huwelijk en dat ouders het kind hebben erkend. In dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen “niet erkend” en “wel erkend”. De verwachting is dat in de treatmentgroep percentueel meer mensen niet erkend zullen zijn.
- **Burgerlijke staat:** Ongehuwd, Gehuwd of Weduwe. Door naar deze variabelen te kijken, en ze te corrigeren voor leeftijd, kan dat iets zeggen over de stabiliteit van verschillende gezinnen. Als er tijd, ruimte en geld is om te trouwen duidt dit doorgaans op een relatief redelijk goede gezinssituatie. Er wordt in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen “ongehuwd”, “gehuwd of weduwe”. De verwachting is dat in de treatmentgroep percentueel meer mensen ongehuwd zullen zijn.
- **Nationaliteit:** Nederlander of “Nationaliteitsloos”. Wanneer iemand geen nationaliteit is toegekend, dan is de betrokkene staatloos. Dit houdt in dat geen enkel land deze persoon als onderdaan beschouwt. Wanneer ouders niet in staat zijn hun kind te laten registreren, zullen deze kinderen problemen ondervinden bij het verkrijgen van staatsburgerschap (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016). Ook dit duidt op slechte leefomstandigheden. In dit onderzoek worden de mensen die “Nationaliteitsloos” zijn onderscheiden van de mensen die wel over een nationaliteit beschikken. De verwachting is dat in de treatmentgroep percentueel aan meer mensen geen nationaliteit is toegekend.
- **Beroep:** verscheidene beroepen beoefend in die tijd of “beroepsloos”. Dit is misschien wel de belangrijkste van alle parameters. Dit geeft namelijk een indicatie over inkomen en zelfontwikkeling. Als iemand “beroepsloos” is, zal dit zeer waarschijnlijk zijn voortgekomen uit een slechte startsituatie waarin iemand ergens in zijn tewerkstelling eerder fysiek en mentaal verzwakt is geraakt. Iets wat van grote invloed wordt verondersteld op de maatschappelijke kansen en mogelijkheden van hun nakomelingen weer. De verwachting is dat in de treatmentgroep percentueel meer mensen “beroepsloos” zullen zijn.

Sub-onderzoek

Er zijn allicht ook kwalitatieve verschillen tussen diverse beroepen. Zo was Johannes Willibrorders Beek, bijvoorbeeld Agent bij de politie, terwijl Zacharias Marius Nes een Doodgraver was. Verschillen tussen deze twee beroepen mogen aannemelijk worden verondersteld. Het feit dat iemand een goed betaalde baan heeft, waarvoor hij training of zelfs opleiding heeft gehad, gaat gepaard met een maatschappelijke positie en een kans op een bijpassend inkomen. Dit kan worden aangeduid met welvaart. Om dit niveau van welvaart wat beter in kaart te brengen, is een nadere differentiatie aangebracht op basis van een 3 puntensysteem. Aan de hand hiervan zijn de verschillen tussen de treatmentgroep en de controlegroep geanalyseerd. Helaas is er betrekkelijk weinig bekend over de lonen en werkomstandigheden van bepaalde beroepen uit die tijd. Dat maakt deze analyse zeer subjectief in aard. Toch is het interessant om ook op basis hiervan verschillen in arbeidskansen te analyseren.

Het puntensysteem werkt als volgt: Wanneer iemand beroep-, of werkloos was staat dit gelijk aan 0. Wanneer iemand behoort tot de beroepsbevolking en werkzaam is, worden er 2 punten toegekend. Echter kan er een punt in vermindering worden gebracht wanneer een beroep fysiek zwaar is, in combinatie met een waarschijnlijk laag loon. Dit betreft veelal het soort arbeid dat slaafgemaakten op plantages moesten uitvoeren. Beroepen waarvoor dit geldt zijn:

- Balatableeder. Balata is een rubbersoort verkregen uit de balataboom ofwel de Bolletri. In de twintigste eeuw was er een grote vraag naar rubber. De bleeders zijn de mensen die de Balata uit de boom winnen, zij waren soms wel maanden van huis aan het werk in het woud. Het bedrijf is zwaar en gevaarlijk om uit te oefenen (Het Geheugen, 2021).
- Doodgraver. Dit is iemand die overledenen begraaft. Vaak werden begraafplekken door een familie slechts voor een bepaalde tijd gehuurd, wanneer die tijd afliep moest de doodgraver deze personen weer opgraven en afvoeren.
- Landbouwer. Na de periode van het staatstoezicht waren er weinig mensen over die nog hun arbeid wilde aanbieden aan plantages door de treurige herinneringen (Ellis, 1903). Velen kozen op basis van hun eerdere werkervaring voor het beroep van landbouwer. Zwaar werk, waar men lange dagen moesten arbeiden voor een schamel loon.
- Sjouwer. Dit betrof iemand die voor zijn werk zware lasten verplaatste. Opnieuw fysiek inspannend werk voor waarschijnlijk slechts weinig loon

Statistische Analyse

Met behulp van het programma STATA kon boven vermelde data geanalyseerd worden en waargenomen verschillen getest op hun significantie. De verschillen in gemiddelde leeftijd werden

getest met de Mann-Whitney U toets. Voor deze toets werd gekozen vanwege de niet normale verdeling van leeftijden en de numerieke data. Gebruikmakend van de Pearson's Chi Squared toets is gekeken naar verschillen in arbeidsongeschiktheid tussen de treatmentgroep en controlegroep. Deze toets is gebruikt omdat de verdeling van werkloos-werkzaam niet normaal verdeeld is en de data binair. Ook was het van belang te erkennen dat wanneer we kijken naar verschillen in leeftijdscategorieën, de hoeveelheid observaties lager wordt naarmate de leeftijd steeg. Reden om hiervoor ook de Fisher's Exact toets te benutten omdat deze nauwkeuriger is wanneer het gaat om te vergelijken tussen kleine groepen. De overige variabelen uit de volkstelling werden gereduceerd tot een binaire optie (Paramaribo-Elders, Erkend-Niet Erkend, Werkzaam-Werkloos enz.). Verschillen tussen de twee groepen kunnen we ook analyseren met de Pearson's Chi Squared toets.

Om te onderzoeken of er een verband zit tussen de "treatment" en de puntenscore die iemand aangewezen kreeg is een non-parametrische toets voor trend gedaan. Hier is gekozen voor de Cochran-Armitage toets voor trend. Deze is het meest geschikt voor wat we hier willen onderzoeken.

In dit onderzoek is een significantieniveau aangehouden van 5%.

III. Resultaten

Zoals onder Methodologie is uitgelegd, zijn er twee databestanden gemaakt. Eén betreffende de demografische samenstelling van slaafgemaakten op een plantage vlak vóór de emancipatie en de tweede over de samenstelling van de afstammelingen van deze zelfde slaafgemaakten 50 jaar later. Net zoals in de methodologie wordt ook dit hoofdstuk ook gesplitst in twee delen.

Resultaten deelvraag 1

Deelvraag 1: Is de demografische samenstelling van slaafgemaakten op een plantage significant anders als deze in handen was van een bank of handelsfirma?

Nog voor er onderscheid wordt gemaakt in de verschillende plantages kan het informatief zijn om te kijken naar waar de totale sample groep uit bestaat. In totaal zijn er 606 observaties. De volgende bevindingen zijn te vinden in tabel 3 in de bijlagen. Van de 606 mensen waren 301 vrouw en 305 man. De gemiddelde leeftijd was 28,53. De meest voorkomende godsdienst in deze tijd was de Evangelische Broedergemeente, ook wel de Moravische broeders genoemd. 75% van de totale sample behoorde tot deze gemeenschap. Daarnaast was er ook een Rooms Katholieke stroming, zij maakte 15% uit van de sample. De overige 10% was godsdienstloos of niet ingevuld (zie bijlagen figuur 1). In figuur 2 in de bijlagen is de werkzame bevolking geplot per leeftijd. Hier zien we dat 100% van alle 17-jarige werkzaam is. Zoals besproken in de methodologie markeert deze leeftijd het

begin van de beroepsbevolking. In dit onderzoek wordt dus iedereen ouder dan 17 jaar als onderdeel van de beroepsbevolking verondersteld. In figuur 3 in de bijlagen is de verdeling van de werkzame bevolking te zien per leeftijdscategorie.

Wanneer we de data splitsen in de treatmentgroep (Wederzorg en La Paix) en de controlegroep (Geertruidenberg, Killenstein en Groot-Marseille) valt op dat er, behoudens ten aanzien van het beleden geloof, geen opmerkelijke demografische verschillen zijn tussen deze groepen. De volgende bevindingen zijn te vinden in tabel 3 in de bijlagen. De man-vrouw verdeling is in de treatmentgroep 49-51 en in de controlegroep 48-52. Ook als we kijken naar gemiddelde leeftijd, lijken de groepen veel op elkaar, de gemiddelde leeftijd van de treatmentgroep is 28,26 jaar en van de controlegroep 28,89 jaar. Een verschil dat uit de Mann-Whitney U test niet significant blijkt met een p-waarde van 0,3641. Als we kijken naar de verdeling van de Godsdiensten zijn er kleine verschillen, maar de Evangelische Broedergemeente blijft de grootste stroming in beiden. In de treatmentgroep is 0% Rooms Katholiek en in de controlegroep is dat 33,21%, dit is te zien in figuur 4 en 5 in de bijlagen.

Het percentage van de beroepsbevolking dat arbeidsongeschikt is, is 12,84% in de treatmentgroep, en 3,61% in de controlegroep. Dit verschil blijkt significant uit de Pearson's Chi Squared toets met een p-waarde van 0,002. De resultaten zijn in tabel 4 in de bijlagen te vinden.

Resultaten deelvraag 2

Deelvraag 2: Heeft het feit dat een plantage in handen was van een bank of handelsfirma een meetbaar negatief effect gehad op de leefomstandigheden van de slaafgemaakten en hun nabestaanden na de emancipatie in 1863?

Om deelvraag 2 te beantwoorden wordt er gekeken naar de volkstelling in 1921. Net zoals hiervoor is het informatief om eerst te kijken naar de totale sample groep om een beeld te creëren van de zwarte bevolking in 1921 in Suriname. Er zijn in totaal 418 observaties in deze sample. Daarvan is 47% vrouw en 53% man. De gemiddelde leeftijd was 27,83. Deze informatie is ook te vinden in tabel 5 in de bijlagen. De voornaamste godsdienst is nog steeds het Evangelisch Broedergemeenschap, maar de Rooms-Katholieke kerk is in populariteit gegroeid. Inmiddels maakt de Rooms-Katholieke kerk 31% uit van alle godsdiensten. De Exacte verdeling is in de bijlagen in figuur 7 te vinden.

Net zoals bij deelvraag 1 is de werkzame bevolking in kaart gebracht, ditmaal te vinden in figuren 8 en 9 in de bijlagen. Om de beroepsbevolking te bepalen wordt naar figuur 8 gekeken. Op welke leeftijd de beroepsbevolking nu begint, is veel lastiger vast te stellen omdat de waardes ditmaal veel wisselender zijn. Een verandering die in het oog springt, is dat kinderen gemiddeld veel later pas een geregistreerd beroep kregen dan dat dat op de plantages het geval was. Pas vanaf de

leeftijdscategorie 20-30 lijkt de participatie in arbeid voldoende consistent bij 50% van de mensen (figuur 9). Dit was op de plantages al vanaf 10-20 jaar. Om deze reden is ervoor gekozen dat vanaf het 20^e levensjaar men onderdeel was van de beroepsbevolking.

Wanneer we de data gaan splitten in de treatment- en controlegroep valt het op dat er wederom ten aanzien van de meeste demografische aspecten weinig verschil wordt gemeten. De man-vrouw verdeling is in de treatmentgroep is 45-55, in de controlegroep is dat 49-51. Ook in dit databestand ligt de gemiddelde leeftijd van de controlegroep (28,44) iets hoger dan in de treatmentgroep (27,41), maar met een p-waarde van 0,3562 uit de Mann-Whitney U toets, is ook dit verschil niet significant (zie tabel 5 in de bijlagen). In dit databestand zijn grote verschillen in godsdienstbeleving verdwenen, zie bijlagen figuur 9 en 10. Werkelijk opvallende verschillen worden pas opgemerkt op het moment dat we gaan kijken naar de overige variabelen in deze dataset.

De verdeling van de werkzame bevolking van de twee groepen wordt weergegeven in figuur 12. Het percentage werklozen van de beroepsbevolking van de treatmentgroep komt daarmee te liggen op 33,56%, waar dat in de controlegroep maar 23,51% was. Dit verschil is met een p-waarde van 0,089 niet significant. Gekeken naar de jongere generaties betreft het percentage werklozen in de treatmentgroep is 60,85, en in de controlegroep 60,66%. De p-waarde uit de Pearson Chi Squared toets is hier 0,973. Wanneer we echter kijken naar de eerste generatie na de emancipatie is het percentage werklozen in de treatmentgroep 44,07% en in de controlegroep 23,26%. Hier is dus een groot verschil waarneembaar met een bijbehorende p-waarde is 0,030. Dit verschil is significant in tegenstelling tot het verschil in latere generaties. Deze resultaten staan samengevat in tabel 6 in de bijlagen.

Verschillen tot slot in overige variabelen zoals; geboorteplaats, persoonlijke, -en burgerlijke staat en nationaliteit blijken geen van allen significant. Deze resultaten zijn te zien in tabel 7 in de bijlagen. Er is een duidelijk verschil in geboorteplaats tussen de twee groepen, 52% van de treatmentgroep is geboren in Paramaribo, in de controlegroep is dat minder dan de helft met 46%. De verschillen zijn relatief klein wanneer we de twee groepen gaan vergelijken op basis van persoonlijke staat en burgerlijke staat. Het percentage ongehuwde mensen is 62% in de treatmentgroep en in de controlegroep bedraagt het 59%. Het percentage mensen dat niet erkend is, bedraagt in de treatmentgroep een percentage van 32% en in de controlegroep 29%. Een groter verschil is op te merken wanneer we kijken naar Nationaliteit. Waar in de treatmentgroep 42% van de mensen geen nationaliteit is toegekend, is dit in de controlegroep maar 33%.

Resultaten sub-onderzoek

In tabel 8 staan alle beroepen beoefend door mensen in de sample, met de bijbehorende waarde toekenning erbij. Door alle waarden in de treatmentgroep bij elkaar op te tellen, kan er een totaal en een gemiddeld aantal punten berekend worden. De resultaten zijn te vinden in tabel 9. Om te testen of er een correlatie zit tussen de onafhankelijke variabele; “treatment” en de hoeveelheid punten die iemand toegewezen krijgt is er een Cochran–Armitage toets voor trend gedaan. De nulhypothese veronderstelt dat er geen trend of verband aanwezig is. De p-waarde blijkt 0,3090. Er is dus niet genoeg bewijs voor de aanwezigheid van de trend. We verwerpen de nulhypothese niet en kunnen dus geen uitspraak doen over de aanwezigheid van een verband tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele.

IV. Conclusie

De onderzoeksvraag van deze scriptie luidde als volgt:

Wat hield het sociaaleconomisch gezien in voor een slaafgemaakte in Suriname om vóór de emancipatie in 1863 in handen te zijn van een Nederlandse bank of handelsfirma?

Om antwoord te geven op deze vraag is een kwantitatief onderzoek uitgevoerd naar de verschillen in de treatmentgroep en de controlegroep. De treatmentgroep bestond in dit geval uit alle mensen die zelf, of waarvan hun voorouders, op een plantage hebben gewerkt die in handen was van een bank of handelsfirma. Dit vraagstuk is geëxploreerd aan de hand van twee deelvragen met bijbehorende hypothesen. Zo is er gekeken naar de situatie vlak voor de emancipatie, en vijftig jaar na de emancipatie.

Deelvraag 1: Is de demografische samenstelling van slaafgemaakten op een plantage significant anders als deze in handen was van een bank of handelsfirma?

H1: De gemiddelde leeftijd van slaafgemaakten op een plantage is lager als deze in handen is van een bank of handelsfirma.

H2: Er zijn meer arbeidsongeschikten onder slaafgemaakten als de plantage waartoe zij behoorden, in handen was van een bank of handelsfirma.

Uit de resultaten bleek dat de gemiddelde leeftijden tussen de twee groepen niet significant verschillen. Om deze reden kan hypothese 1 niet worden aangenomen. Hieruit kan wel worden geconcludeerd dat de twee vergeleken groepen in essentie op elkaar lijken. Wanneer er wordt gekeken naar verschillen in de hoeveelheid arbeidsongeschikten uit de beroepsbevolking van de

plantages, blijkt dat daar een wel significant verschil in zit. Op basis van dit resultaat nemen kan hypothese 2 aan worden genomen. Er kan gesteld worden dat de onderzochte plantages demografisch niet van elkaar verschillen, met uitzondering van arbeidsongeschiktheid.

Deelvraag 2: Heeft het feit dat een plantage in handen was van een bank of handelsfirma een meetbaar negatief effect gehad op de leefomstandigheden van de slaafgemaakten en hun nabestaanden na de emancipatie in 1863?

H3: Als de plantage waarop een slaafgemaakte werkte in handen was van een handelsfirma of bank, dan vergroot dat de kans op werkloosheid voor henzelf en voor hun nabestaanden.

H4: De leefomstandigheden van slaafgemaakten en hun nabestaanden waren aantoonbaar slechter als de plantage waarop ze werkzaam waren in handen was van een bank of handelsfirma.

Uit de resultaten bleek dat er geen significant verschillen aan te tonen zijn in het percentage werklozen kijkende naar de gehele beroepsbevolking. Echter, wanneer er wordt gefocust op de eerste generatie na de emancipatie blijkt dat er wel significante verschillen zijn in werkloosheid binnen een bepaalde groep. De nulhypothese behorende bij hypothese 3 kan niet worden verworpen als we de gehele beroepsbevolking met elkaar vergelijken. Maar op het moment dat er uitsluitend gekeken wordt naar de mensen geboren voor 1881 zou hypothese 3 wel aangenomen kunnen worden. Hieruit kan er geconcludeerd worden dat het feit dat een plantage in handen was van een bank of handelsfirma, een negatief effect had op de baankansen van slaafgemaakten henzelf en van hun directe nabestaanden.

Om een uitspraak te kunnen doen over hypothese 4 is naar de variabelen geboorteplaats, persoonlijke, - en burgerlijke staat en nationaliteit gekeken. Deze variabelen hebben allen hun kracht om iets over de leefomstandigheden van de onderzochte groep te zeggen. De resultaten over de verschillen met betrekking tot deze variabelen zijn niet significant gebleken. Om deze reden kan er geen uitspraak gedaan worden over hypothese 4. Dit is noch de ontkrachting noch het bewijs dat er aantoonbare verschillen zijn op grond van deze variabelen tussen de treatment- en controlegroep. Uit de resultaten wordt geconcludeerd dat het feit dat een plantage in handen was van een bank of handelsfirma een meetbaar negatief effect gehad heeft op de baankansen van de eerste generatie na 1863. Om iets te kunnen zeggen over de andere variabelen is verder onderzoek nodig.

Het sub-onderzoek leverde geen significante resultaten op, om deze reden kan er geen uitspraak worden gedaan over een eventueel verband tussen de treatment en de kans op een beroep met een hoge puntenscore.

Concluderend kan er gesteld worden dat er systematische verschillen te vinden zijn wanneer de treatmentgroep met de controlegroep vergeleken wordt. Op plantages in handen van een bank of handelsfirma waren significant meer arbeidsongeschikten dan op plantages in handen van een particuliere planter. Dit heeft ook zijn weerslag gehad op de baankansen van de vrijverkleerde slaven en hun nakomelingen na de emancipatie.

V. Discussie

In dit onderzoek is getracht een beeld te creëren over wat het inhield voor een slaafgemaakte om in handen te zijn van een bank of handelsfirma. Dit is gedaan door zowel de omstandigheden op de plantages waarop ze werkzaam waren te onderzoeken, als hoe zij en hun nabestaande het ervan afbrachten vijftig jaar later in de maatschappij. De focus van dit onderzoek lag daarin op de werkzame bevolking. Waar op de plantages arbeidsongeschiktheid werd geanalyseerd, werd er ten tijde van 1921 gekeken naar kansen op betaald werk. Hieronder zullen de resultaten geïnterpreteerd worden en wordt gepoogd antwoord te geven op de onderzoeksvraag.

Deelvraag 1

De eerste aanname die gemaakt werd over de verschillen tussen plantages in handen van een bank of handelsfirma en plantages in particulier bezit, was dat door de veronderstelde slechtere leefomstandigheden op een plantage van een bank of handelsfirma de algehele levensverwachting lager zou liggen. Hoewel de gemiddelde leeftijd van de controlegroep hoger bleek te zijn dan die van de treatmentgroep was dit verschil echter dermate klein dat het niet significant te noemen is. We kunnen derhalve de nulhypothese niet verwerpen en om deze reden geen uitspraak doen over een eventueel verschil. Door eveneens het uitblijven van belangwekkende verschillen in vergelijking tussen andere variabelen, bijvoorbeeld ten aanzien van het verschil tussen de man-vrouw verdeling, gaf dit wel een indicatie dat de twee onderzoeksgroepen in essentie erg op elkaar lijken. Hieruit kan worden geconcludeerd dat zij vanuit hun samenstelling op zuivere wijze vergeleken mogen worden. Verschillen tussen de twee groepen werden daarentegen wél zichtbaar toen er gekeken werd naar arbeidsongeschiktheid.

In hypothese 2 werd vervolgens verondersteld dat er meer arbeidsongeschikten zouden zijn geweest op de plantages behorende tot de treatmentgroep. Er bleken consistent meer mensen werkzaam te zijn geweest in de controlegroep, maar dit verschil werd het beste zichtbaar wanneer gekeken werd naar de leeftijdscategorie 60 en ouder. Waar bij de treatmentgroep een aanzienlijke daling te zien is, blijft die daling bij de controlegroep beperkt. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de werkdruk en arbeidsintensiteit vele malen hoger lag in de treatmentgroep dan in de controlegroep. Met name ouderen raken namelijk door de bij hun leeftijd passende algehele

verminderde conditie en weerbaarheid bevattelijker voor (chronische) blessures, ziektes en invaliditeit en raken daarmee eerder arbeidsongeschikt. Wanneer we het verschil in arbeidsongeschiktheid van de beroepsbevolkingen van de twee onderzoeksgroepen testen komt daar een p-waarde van 0,002 uit. Dit duidt daarmee inderdaad op een significant verschil, wat maakt dat de nulhypothese verworpen kan worden. Dit is in lijn met de verwachtingen. Dit verschil in arbeidsongeschiktheid, zo wordt hier gesteld, duidt op slechtere werkomstandigheden op plantages in handen van een bank of handelsfirma.

Deelvraag 2

Uit de resultaten blijkt dat er ook in de volkstelling van 1921 geen opmerkelijke verschillen zijn in eerste opzicht. De man-vrouw verdeling is relatief gelijk en de gemiddelde leeftijden verschillen niet significant van elkaar. De twee groepen lijken daarmee wederom goed vergelijkbaar te zijn. De hypothese die daarnaast geformuleerd werd, was dat het feit dat de relatief slechtere leefomstandigheden op een plantage in handen van een bank of handelsfirma, ook lange termijn gevolgen heeft gehad op de verdere levens van de slaafgemaakten en hun nabestaanden. Hier is voornamelijk gekeken naar kansen op betaald werk. Wanneer we de verschillen van de gehele beroepsbevolkingen gaan testen op significantie komt daar een p-waarde was 0,089 uit. Dit is niet significant onder een significantieniveau van 5%, wat in dit onderzoek wordt aangehouden, maar wel onder 10%. De nulhypothese behorende bij hypothese 3 kan daarmee niet verworpen worden.

Dit gebrek aan significantie kan verklaard worden door een verschil in generaties. Wanneer het namelijk gaat om de jongere generaties, geboren na 1881, is er geen duidelijk verschil meetbaar tussen de treatment-, en controlegroep. Wanneer we echter in de resultaten onderscheid gaan maken tussen de eerste generatie én latere generaties ná de emancipatie, worden de resultaten belangwekkender. Vanaf een leeftijd van 40 jaar zien we dat een groot gedeelte van de treatmentgroep niet werkzaam is. Mensen ouder dan 40 zijn vóór het jaartal 1881 geboren. Dat vergroot de kans dat zij nog directe gevolgen hebben ondervonden van het feit dat de plantage waar zij, of hun ouders werkzaam waren, in handen was van een bank dan wel handelsfirma. Wanneer zij zelfs vóór 1873 geboren zijn, was de kans dat zij zelf verzwakt zijn geraakt door de erbarmelijke omstandigheden op de plantage. Dit met tot gevolg dat zij op vroegere leeftijd arbeidsongeschikt werden. Dit wordt van grote invloed verondersteld op hun directe nabestaanden. Zij konden hun kinderen nauwelijks tot niet opleiden of begeleiden in het zoeken naar een betaalde baan. Dat dit effect kleiner wordt van generatie op generatie is een logische gevolgtrekking, omdat volgende generatie in toenemende mate slechts indirecte gevolgen hebben ondervonden van het koloniale plantageverleden. Wanneer we alleen de verschillen van de bevolking van 40 jaar en ouder testen

komt daar een p-waarde van 0,030 uit. Dit verschil is significant wat in dit onderzoek wordt beschouwd als een bewijs van de hypothese dat de mensen uit de treatmentgroep wel degelijk negatieve effecten hebben ondervonden van het feit dat zij of hun ouders werkzaam waren op een plantage die in handen was van een bank of handelsfirma. Hierbij moet vermeld worden dat dit verschil naarmate de jaren verstrijken, afneemt. De kracht van de negatieve gevolgen van generatie op generatie zwakt dus ook hier af.

Verschillen tussen de treatment- en controlegroep kunnen eveneens worden geanalyseerd door te kijken naar de overige variabelen in de dataset. Hoewel de gevonden verschillen niet significant blijken, zijn de gemeten verschillen wél in lijn der verwachting. Vooral het verschil in nationaliteit is opmerkelijk. In de treatmentgroep is het percentage dat geen nationaliteit is toegekend 42% waar in de controlegroep dit maar 33% is. Er is hier sprake van een verschil van 9 procentpunten. Hoewel dit verschil niet significant blijkt (p-waarde is 0,084) lijkt het wel degelijk een interessante ontdekking. Bij een eventuele grotere sample groep was dit verschil mogelijk wél significant gebleken.

Ook zijn er interessante bevindingen te noemen over verschillen tussen de totale sample uit 1863 en de totale sample uit 1921. In tijden van dwangarbeid begonnen kinderen vaak al rond hun dertiende levensjaar te werken en rond het zeventiende tot dertigste jaar werkte ongeveer iedereen. Dit verandert in de periode ná de emancipatie. Vrijgemaakte slaven moesten zichzelf aanbieden op de totale arbeidsmarkt in een maatschappij waarin geen sprake zal zijn geweest van gelijke arbeidskansen voor alle individuele leden.

Daarnaast heeft er een verandering plaatsgevonden op het gebied van beleden godsdienst. Waar de Evangelisch Broedergemeenschap in 1863 nog 75% van alle godsdiensten uitmaakte, was dat in 1921 nog maar 61%. De invloed van de Rooms-katholieke kerk is in die tijd juist gegroeid. Zoals in het historisch kader genoemd speelde de Evangelische Broedergemeenschap een grote rol in de aanloop naar de emancipatie. Het zou interessant kunnen zijn om nader te onderzoeken wat de onderliggende verklaring zou kunnen zijn geweest voor de daling van populariteit van de Evangelisch Broedergemeenschap.

Tot slot wordt er licht geworpen op de beperkingen van dit onderzoek.

Aan dit onderzoek zat een tijdslimiet verbonden. Dit houdt in, omdat het databestand zelf opgesteld moest worden, er ook een limiet zat aan het aantal observaties in de totale sample, simpelweg omdat er geen tijd meer was om het bestand verder uit te breiden. De sample grootte in dit onderzoek was genoeg om significante resultaten te behalen, idealiter zou de sample echter nog groter zijn. Zo zouden er meer plantages toegevoegd kunnen worden waardoor de sample representatiever zou kunnen zijn voor *alle* plantages die in handen waren van een bank of

handelsfirma. Ook zou het interessant kunnen zijn om onderzoek te doen naar de verschillen tussen de plantages in dezelfde groep. Zo krijg je een beeld welke variabelen plantage gebonden zijn en welke afhankelijk van dat de eigenaar een bank of handelsfirma is. Zijn er bijvoorbeeld bepaalde zaken in de directie die Insinger & co anders aanpakte dan fonds W.G. Deutz. Daarnaast moet genoemd worden dat het handmatig samen stellen van een databestand gevoelig is voor fouten. Ondanks het feit dat er zorgvuldig te werk is gegaan, kan er niet met zekerheid worden gezegd dat het databestand honderd procent correct is. Kleine fouten zullen hoogstwaarschijnlijk de resultaten niet doen veranderen, maar het blijft onwenselijk.

Desalniettemin kan dit onderzoek bijdragen aan meer kennis, inzicht en daarmee bewustzijn ten aanzien van ons gedeelde nationale slavernijverleden. De vaak erbarmelijke leefomstandigheden, de sociaal maatschappelijk geaccepteerde uitbuiting en mishandeling stemt tot nadenken, bezinning en mogelijk vervolgonderzoek. Onderlinge verschillen tussen plantages in particulier bezit van een planter óf van een bank/handelsfirma als gevolg van een niet nagekomen schuldenlast was nog niet eerder onderzocht. Uit dit onderzoek komen significante resultaten die er op lijken te wijzen dat wanneer een plantage in handen was van een bank of handelsfirma ten gevolge van een negotiatie, de werk-, en algehele leefomstandigheden schrijnender en nog hopelozere waren dan de op gemiddelde plantage.

Bibliografie

- Alphen, E. v. (2014). *Dutch Racism*. Amsterdam- New York: Editions Rodopi B.V.
- Baay, R. (2015). Daar werd wat gruwelijks verricht, Slavernij in Nederlands-Indië. Amsterdam: Polak & van Genneep.
- Baay, R. (2017, oktober 19). *de Correspondent*. Retrieved from decorrespondent.nl: <https://decorrespondent.nl/7479/over-deze-nederlandse-slavernijgeschiedenis-hebben-we-het-nooit/2875454899416-c1a34e1a>
- Balkenhol, M. (2016). Silence and the politics of compassion. Commemorating slavery in the Netherlands. *Social Anthropology*, 278-293.
- Brassem, E. (2021, februari 12). *Trouw*. Retrieved from trouw.nl: <https://www.trouw.nl/binnenland/vijf-experts-over-de-zin-en-onzin-van-excuses-voor-de-slavernij~b2a14fcc/>
- cbg. (n.d.). *Database of Surnames in The Netherlands* . Retrieved from cbgfamilienamen.nl: https://www.cbgfamilienamen.nl/nfb/detail_naam.php?info=kenmerk&kenmerk=Surinaamse+naam&nfd_naam=Baloe&gba_lcnaam=&operator=eq&taal=eng
- Drescher, S. (2010). *Econocide: British Slavery in the Era of Abolition*. Chapel Hill,: University of North Carolina Press.
- Eerste Kamer. (1858). Staatsbegroting voor het dienstjaar 1859. *13de Zitting* (pp. 103-120). Bijblad van de Nederlandsche Staats-courant .
- Ellis, F. L. (1903). *Neerlandia*. Jaargang 7. Suriname.
- Emmer, P. C. (1993). Between Slavery and freedom: The period of apprenticeship in Suriname (Dutch Guiana) 1863-1873. In *The wages of slavery* (pp. 87-113). Routledge.
- Emmer, P. C. (2018). Het zwart-witdenken voorbij : een bijdrage aan de discussie over kolonialisme, slavernij en migratie, voorafgegaan door de tekst van de johann de wittlezing, door de auteur in dordrecht uitgesproken op 26 oktober 2017. Nieuw Amsterdam Uitgevers.
- Emmer, P. C. (2018, januari 6). Historicus Piet Emmer: 'Zij die over ons slavernijverleden het hoogste woord voeren, weten sterk te overdrijven'. (M. Visscher, Interviewer)
- Etheredge, G. (2016, dec 18). Insurance Policies on Slaves: New York Life's Complicated Past. *The New York Times*.

- Everaert, H. (2008). demografische ontwikkelingen rond de afschaffing van slavernij In
 surlname. *tijdschrift voor sociale en economische geschiedenis*, 3-30.
- Gemeente Amsterdam Stadsarchief. (1835). *1414 Stukken betreffende het verstrekken van
 een hypothecaire lening aan de erven D.M. Kulenkamp-Lemmers, alsmede
 betreffende de executoriale verkoop van de plantage Wederzorg behorende tot de
 boedel Kulenkamp-Lemmers. N.B. Zie ook (Maisnr.) 7042, 1817 - .* Retrieved from
 archief.amsterdam:
<https://archief.amsterdam/inventarissen/details/1455/path/1.2.3.3.4.6>
- Gemeente Amsterdam Stadsarchief. (1841, juni 22). *Vonnis Sevenoaks*. Retrieved from
 archief.amsterdam:
<https://archief.amsterdam/inventarissen/scans/1455/1.2.3.3.4.6/start/0/limit/10/highlight/1>
- Gemeente Amsterdam Stadsarchief. (2020, juli 9). *1757-1805 Herman Albrecht Insinger*.
 Retrieved from amsterdam.nl:
<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/themasites/amsterdam-slavernij/1757-1805-herman-albrecht-insinger/>
- Getrouw, C. G. (1953). DE STEMMING VAN DE BEVOLKING VÓÓR, TIJDENS EN NA DE
 EMANCIPATIE VAN DE SLAVEN IN SURINAME. *De West-Indische Gids* v34, 3-12.
- Gouvernementsblad van de Kolonie Suriname. (1863, Januari 1). Retrieved from delpher.nl:
<https://www.delpher.nl/nl/tijdschriften/view?identifier=MMKB10:000957008:00004&query=staatsblad+1862+n+164&page=1&coll=dts&rowid=4>
- Gunnik, F., & Jonker, J. (2006). Op de golven van de moderne geldhandel, 1860-1995. In
Jaarboek Amsterlodamum (pp. 143-144).
- Heeckeren, E. L. (1826). In *Aanteekeningen, betrekkelyk de kolonie Suriname* (pp. 78-83).
 Arnhem: Bv C.A. Thieme.
- Heeckeren, E. L. (1826). Aanteekeningen, betrekkelyk de kolonie Suriname. In E. L.
 Heeckeren, *Aanteekeningen, betrekkelyk de kolonie Suriname* (pp. 4-17). Arnhem: Bv
 C. A. Thieme.
- Henry, N. (2020, July 25). *Slavery Abolition Act*. Retrieved from Encyclopedia Britannica:
<https://www.britannica.com/topic/Slavery-Abolition-Act>
- Hest, C. v. (2019). Atlas van plantages in Suriname 1667-1930. Paramaribo . Retrieved from
 surinameplantages.com.

- Het Geheugen. (2021). Balata-bleeder aan het werk. Universiteit van Amsterdam. Retrieved from geheugen.delpher.nl:
<https://geheugen.delpher.nl/nl/geheugen/view?coll=ngvn&facets%5Bsubject%5D%5B%5D=Balata&maxperpage=36&page=1&query=&identifier=SURI01%3AHG88138PLO76>
- Hove, O. t., & Hoogbergen, W. (2000). De opheffing van de slavernij in suriname. *Het Archief van de Algemene Rekenkamer in Nederland*.
- I&O Research. (2021, Februari 12). Retrieved from [ioresearch.nl](https://www.ioresearch.nl/):
<https://www.ioresearch.nl/actueel/nederlanders-voelen-weinig-voor-excuses-slavernijverleden/>
- Jennings, L. C. (2000). French anti-slavery : the movement for the abolition of slavery in France, 1802-1848. Cambridge University Press.
- Jonker, J. (2002). De vroege geschiedenis van de firma Insinger & Co. In *Jaarboek Amstelodamum* (pp. 114-118).
- Kesler, C. K. (1926). Amsterdamsche bankiers en de West in de 18de eeuw. *De West-Indische Gids vol.8*, 500-516.
- Klinkers, E. M. (1997). Op hoop van vrijheid. Van slavensamenleving naar Creoolse gemeenschap in Suriname, 1830-1880. Utrecht: Vakgroep Culturele Antropologie, Universiteit Utrecht.
- Kuitenbrouwer, M. (1978). De Nederlandse afschaffing van de slavernij in vergelijkend perspectief. *Low Countries Historical Review*, 69-100.
- Lurvink, K. (2019). Underwriting slavery: insurance and slavery in the Dutch Republic (1718–1778). *Slavery & Abolition A Journal of Slave and Post-Slave Studies*, 472-493.
- Müller, J. (1904). Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap. Deel 25. *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, pp. 490-580.
- Mathijssen, N. (2018, juni 27). Nieuw realisme in de geschiedwetenschap Een land als zovele. *De Groene Amsterdammer*.
- Meulen, W. v., Deutz, W. G., & Weede, F. v. (1904). Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap. Deel 25. *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 6-580.

Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2016). *Staatloosheid: Een Mondiaal Probleem. Een overzicht van staatloosheid en geboorteregistratie wereldwijd*. Den Haag: Directie Migratiebeleid Immigratie- en Naturalisatiedienst.

Nationaal Archief. (2019). *Suriname en de Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde slaven (Emancipatie 1863)*. Retrieved from [nationaalarchief.nl](https://www.nationaalarchief.nl):

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/zoekhulpen/suriname-en-de-nederlandse-antillen-vrijverklaarde-slaven-emancipatie-1863#collapse-8540>

Nationaal Archief. (2019). *Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde slaven (Emancipatie 1863)*. Retrieved from [nationaalarchief.nl](https://www.nationaalarchief.nl):

https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/index/nt00341?searchTerm=Insinger%20%26%20co&activeTab=nt_sub_list_legacy

Nationaal Archief. (2019). *Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde slaven (Emancipatie 1863)*. Retrieved from [nationaalarchief.nl](https://www.nationaalarchief.nl):

[https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/index/nt00341?searchTerm=fonds%20deutz&filter_pla_naam_plantage_eigenarenLabel=d%27Alyda%20en%20Karelsburg%20\(1\)&viewLabel=Eigenaren%20\(14\)&view=NT00341_eigenaren&activeTab=nt_sub_list_legacy](https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/index/nt00341?searchTerm=fonds%20deutz&filter_pla_naam_plantage_eigenarenLabel=d%27Alyda%20en%20Karelsburg%20(1)&viewLabel=Eigenaren%20(14)&view=NT00341_eigenaren&activeTab=nt_sub_list_legacy)

Nationaal Archief. (2019). *Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde slaven (Emancipatie 1863)*. Retrieved from [nationaalarchief.nl](https://www.nationaalarchief.nl):

https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/index/nt00341?searchTerm=insinger&activeTab=nt_sub_list_legacy

Nationaal Archief. (2019). *Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde slaven (Emancipatie 1863), Voornamen: -*. Retrieved from [nationaalarchief.nl](https://www.nationaalarchief.nl):

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/index/nt00341/6857df36-a86a-4d92-8cc7-71adfaea1392>

Nationaal Archief. (2019). *Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde slaven (Emancipatie 1863)*

Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde slaven (Emancipatie 1863). Retrieved from [nationaalarchief.nl](https://www.nationaalarchief.nl):

<https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/index/nt00341?searchTerm=>

Netscher, A. D. (1859). Beschouwing van het op den 25n October 1858, aan de Tweede

Kamer der Staten-Generaal voorgesteld ontwerp van wet ter afschaffing der slavernij

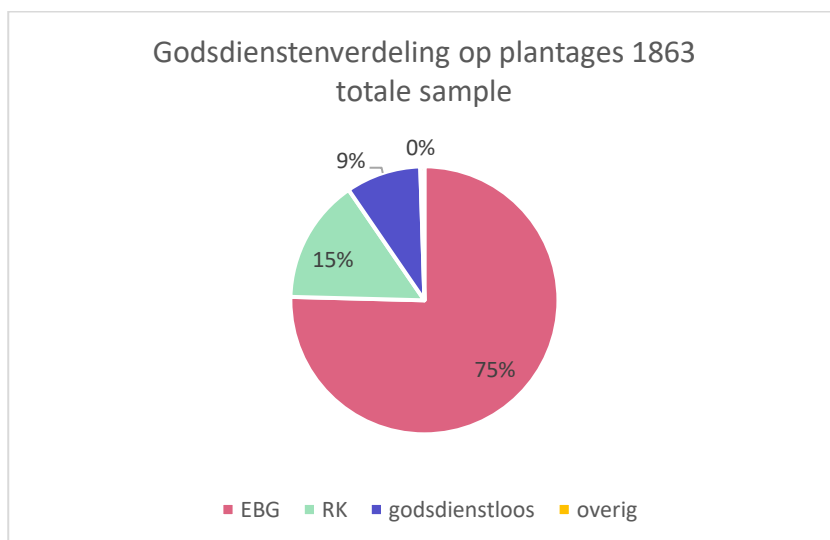
- in Suriname, voornamelijk ter aanwijzing der noodzakelijkheid om eene gelijktijdige en voldoende immigratie door. Gebr. Belinfante.
- New York Life. (n.d.). *New York Life's Commitment to the African American Community: A Heritage of Support and Empowerment*.
- Nimako, K., & Willemsen, G. (2011). Chattel Slavery, Sugar and Salt. In *The Dutch Atlantic: Slavery, Abolition and Emancipation* (pp. 66-70). Pluto Press.
- Schalkwijk, J. M., & Sno, I. (2016). Volkstellingen in Suriname 1921-2012: historie, institutionele structuur, methode en conceptuele benaderingen. In R. Simons, *Mozaiëk van het Surinaamse Volk: volkstellingen in demografisch, economisch en sociaal perspectief* (pp. 25-35). Paramaribo: Algemeen Bureau voor de Statistiek.
- Smeulders, V. (2012, november 15). Slavernij in Perspectief Mondialisering en erfgoed in Suriname, Ghana, Zuid-Afrika en Curaçao. Rotterdam.
- Smeulders, V. (2012). *Slavernij in perspectief: Mondialisering en erfgoed in Suriname, Ghana, Zuid-Afrika en Curaçao*. Erasmus University Rotterdam.
- Smissen, I. v. (1849). Beschouwingen over de kolonie Suriname, in verband met een ontwerp tot emancipatie der slaven, en bedenkingen over de beide ter verkrijging daarvan voorgedragene stelsels van centralisatie en quasi-onteigening,. Weddepohl.
- Stipriaan, A. v. (1990). What's in a name? Slavernij en naamgeving in Suriname tijdens de 18e en 19e eeuw Alex van Stipriaan . *Print OSO. Tijdschrift voor Surinaamse taalkunde, letterkunde en geschiedenis. Jaargang 9, 33*.
- Stipriaan, A. v. (1993). Ontwikkeling van de kapitaalvoorziening. In A. v. Stipriaan, *Surinaams contrast: Roofbouw en overleven in een Caraïbische plantagekolonie 1750-1863* (pp. 205-256). Brill.
- Stowe, H. B. (1852). *Uncle Tom's Cabin; or, Life Among the Lowly*. Boston: John P. Jewett & Company.
- Suriname Plantages. (2015). Retrieved from surinameplantages.com:
<https://www.surinameplantages.com/locaties/commewijnerivier>
- Swarns, R. L. (2016, December 18). Insurance Policies on Slaves: New York Life's Complicated past. *The New York Times*.
- Swipersad, J. (1979). De Nederlandse regering en de afschaffing van de Surinaamse slavernij (1833-1863). Bouma's Boekhuis.
- Temperly, H. (2000). *After Slavery: Emancipation and Its Discontents*. London: Routledge.

- Van der Linde, J. (1953). DE EMANCIPATIE DER NEGERSLAVEN IN SURINAME EN DE ZENDINGSARBEID DER MORAVISCH BROEDERS. *De West-Indische Gids* v34, 23-37.
- van Engeland, W., Kanne, P., & Driessen, M. (2021). *Excuses voor het Nederlandse slavernijverleden?* Amsterdam: I&O Research.
- Van Winter, J. M. (1953). DE OPENBARE MENING IN NEDERLAND OVER DE AFSCHAFFING DER SLAVERNIJ. . *De West-Indische Gids*, 61-90.
- Vanvugt, E. (2016). *Roofstaat : wat iedere Nederlander moet weten*. Nijgh & Van Ditmar.
- Veer, G. S. (1857). *Iets over de Emancipatie der Slaven door eenen voormaligen bewoner van de kolonie Suriname*. 'S Gravenhage: De gebroeders van Cleef.
- Vink, M. P. (2007). Freedom and Slavery: The Dutch Republic, the VOC World, and the Debate over the 'World's Oldest Trade'. *South African Historical Journal*, 19-46.
- Voort, J. P. (1973). *De Westindische plantages van 1720 tot 1795*. Eindhoven: De Witte.
- Walsh, C. (2004, Maart 28). Slave descendants sue Lloyd's for billions. *The Guardian*.
- Welie, R. v. (2008). Slave trading and slavery in the Dutch colonial empire: A global comparison. *New West Indian Guide / Nieuwe West-Indische Gids*, 47-96.

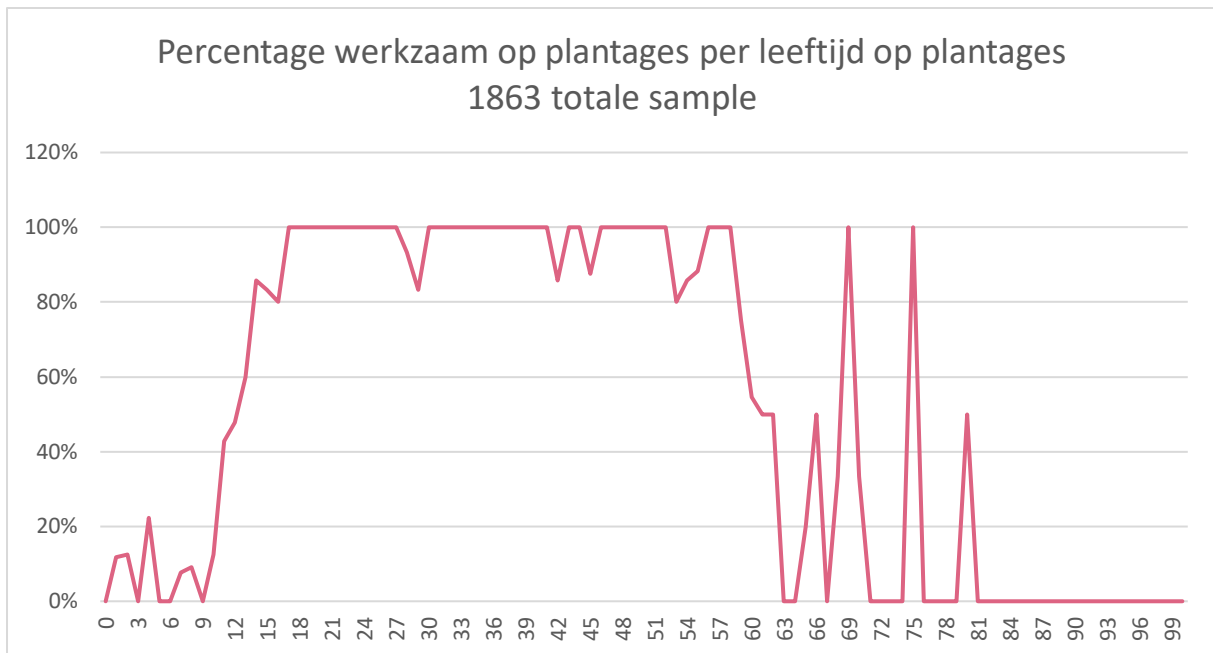
Bijlagen

	Treatmentgroep	Controlegroep	Totaal	P-waarde
Percentage vrouw	49,13%	48,09%	49,67%	
Percentage man	50,87%	51,91%	50,33%	
Gemiddelde leeftijd	28,26	28,89	28,53	0,3641

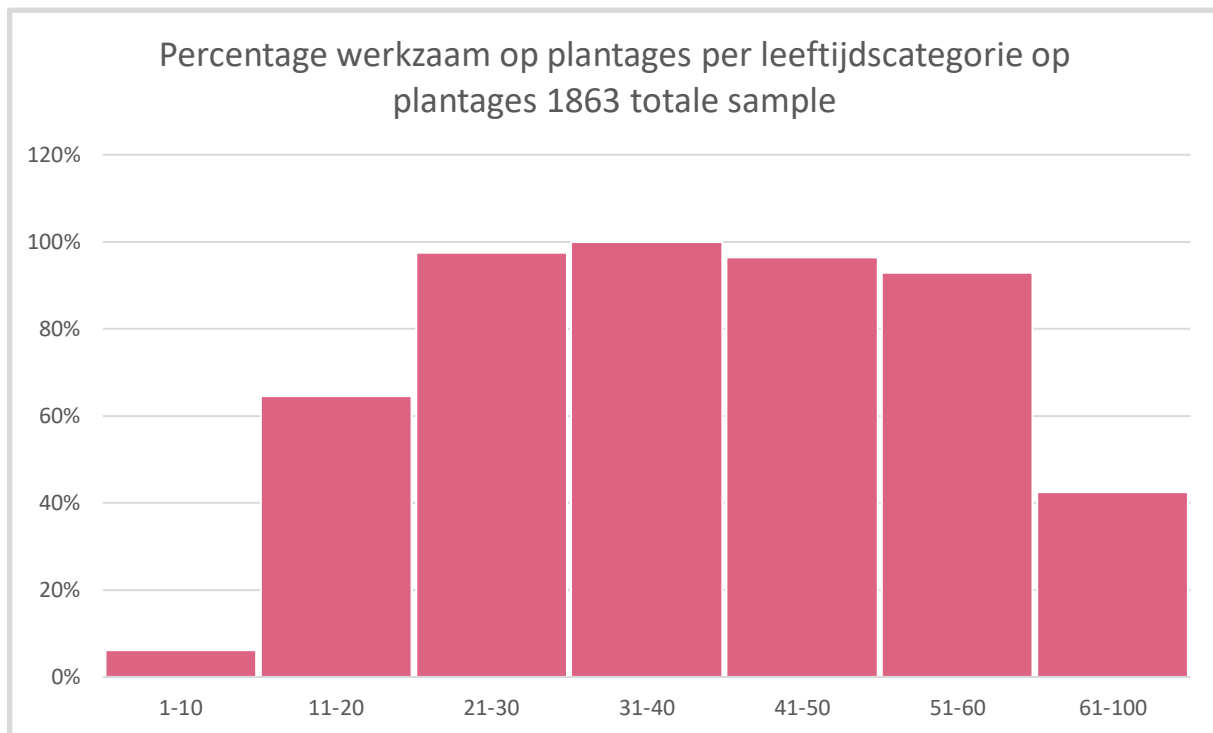
Tabel 3: Deze tabel geeft de verschillen weer tussen de plantages in de treatment- en controlegroep ten tijde van de emancipatie in 1863. Om te testen of het verschil in gemiddelde leeftijd significant is, is er een eenzijdige Mann-Whitney U toets uitgevoerd. De nulhypothese stel dat de gemiddelde leeftijd van de treatmentgroep = de gemiddelde leeftijd controlegroep. De bijbehorende p-waarde staat in de meest rechter kolom. Dit verschil blijkt niet significant. Het totale aantal observaties is 606

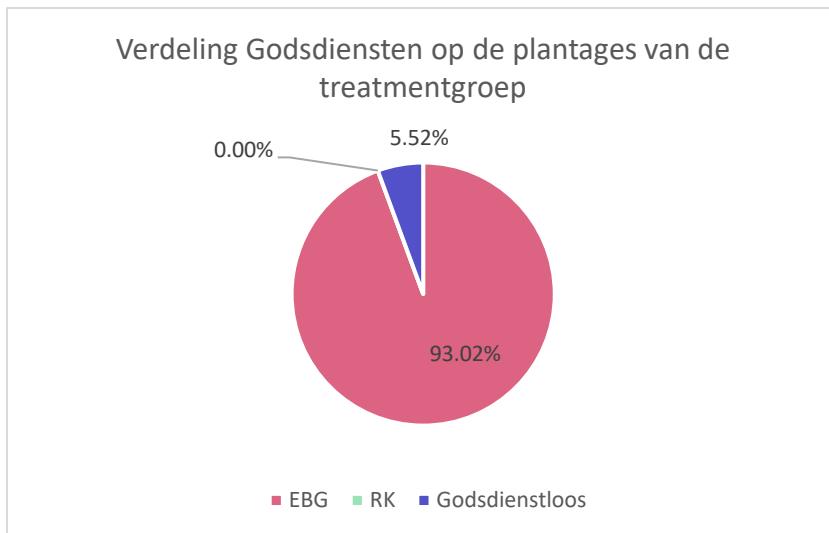
Figuur 1: Een cirkeldiagram die de verdeling van verschillende godsdiensten weergeeft op de plantages ten tijde van de emancipatie in 1863. Hier is nog geen onderscheid gemaakt tussen de treatment- en controlegroep. Het totale aantal observaties is 606.

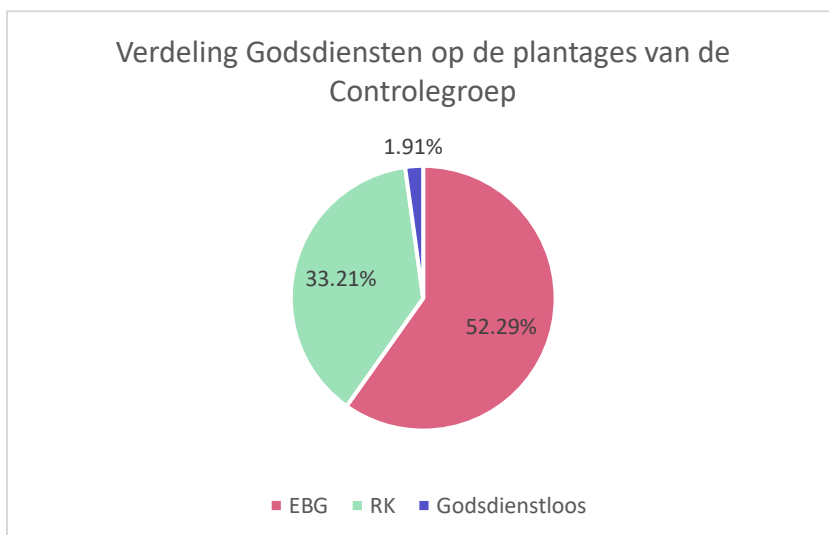
Figuur 2: Deze figuur geeft aan per leeftijd hoeveel procent van die leeftijd werkzaam is op een plantage ten tijde van de emancipatie in 1863. Op de X-as staan de leeftijden en op de Y-as staan hoeveel procent werkzaam is. In deze figuur wordt gekeken naar de totale sample en wordt nog geen onderscheid gemaakt in een treatmentgroep en controlegroep. Er zijn in totaal 604 observaties.

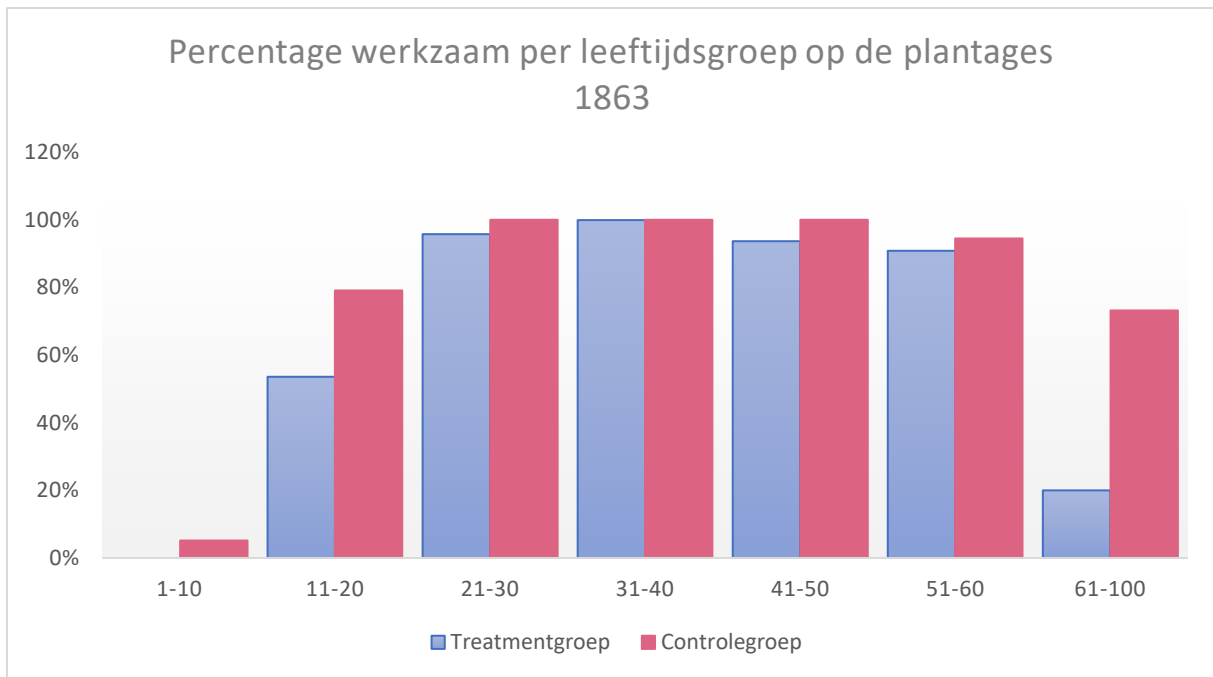
Figuur 3: Deze figuur geeft aan per leeftijdscategorie hoeveel procent van die leeftijdsgroep werkzaam is op een plantage ten tijde van de emancipatie in 1863. In deze figuur wordt gekeken naar de totale sample en wordt nog geen onderscheid gemaakt in een treatmentgroep en controlegroep. Op de Y-as staan de percentages werkzame mensen en op de X-as staan de leeftijdscategorieën. In totaal zijn er 604 observaties.

Figuur 4: Een cirkeldiagram die de verdeling van verschillende godsdiensten weergeeft op de plantages behorende tot de treatmentgroep ten tijde van de emancipatie in 1863. Het totale aantal observaties is 606.

Figuur 5: Een cirkeldiagram die de verdeling van verschillende godsdiensten weergeeft op de plantages behorende tot de controlegroep ten tijde van de emancipatie in 1863. Het totale aantal observaties is 606.

Figuur 6: Deze grafiek geeft het percentage van werkzame mensen op plantages per leeftijdscategorie ten tijde van de emancipatie in 1863. In deze figuur wordt onderscheid gemaakt tussen de treatmentgroep en de controlegroep. Op de Y-as staan de percentages en op de X-as staan de leeftijdscategorieën. Het totale aantal observaties is 604

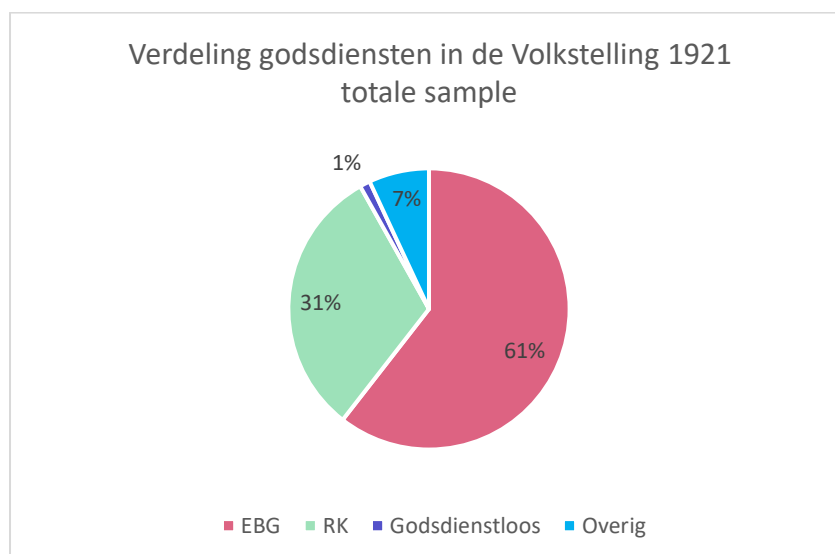
Leeftijdscategorie	Gemiddelde percentage werklozen Treatmentgroep	Gemiddelde percentage werklozen Controlegroep	P-waarde Pearson Chi Squared	P-waarde Fisher's Exact
0-10	0,0%	5,08%	0,056	0,093
10-20	45,71%	20,93	0,008**	0,009**
20-30	4,17%	0,00%	0,228	0,509
30-40	0,00%	0,00%	-	-
40-50	6,25%	0,00%	0,127	0,256
50-60	9,09%	5,41%	0,550	0,661
60-ouder	80,00%	26,67%	0,001***	0,002**
Totaal	37,79%	27,31%	0,007**	
Beroepsbevolking: 17-ouder	12,84%	3,61%	0,002**	

Tabel 4: In deze tabel is te zien wat de gemiddelde percentages werklozen van de twee groepen per leeftijdscategorie zijn ten tijde van de emancipatie in 1863. Om significantie te testen worden twee toetsen gebruikt; de Pearson Chi Squared toets en de Fisher's Exact. De Fisher's Exact toets is niet gebruikt in de laatste twee rijen omdat daar het aantal observaties hoog genoeg is. De nulhypothese stelt dat het gemiddelde percentage werklozen treatmentgroep = het gemiddelde percentage

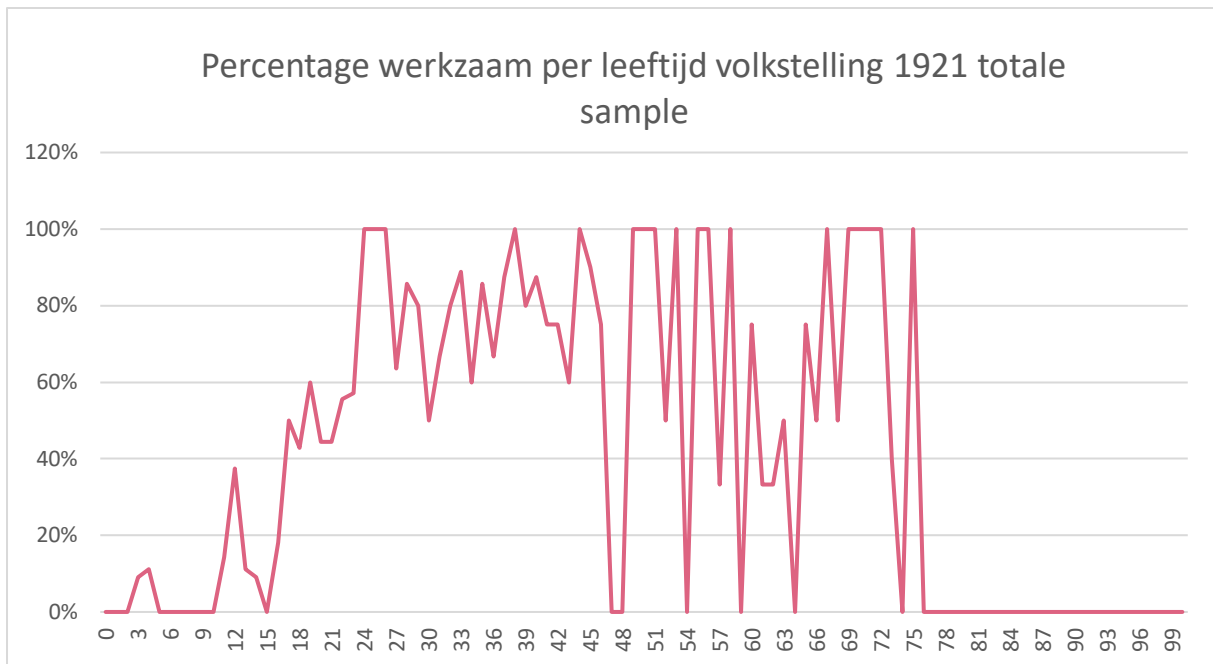
werklozen controlegroep. In de meest rechter kolom zijn de p-waardes van de bijbehorende toets weergegeven. Bij de p-waardes staan in sommige gevallen sterretjes, die zeggen wat over de significantie. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.00$. In totaal zijn er 604 observaties.

	Treatmentgroep	Controlegroep	Totaal	P-waarde
Percentage vrouw	44,18%	49,40%	46,65%	
Percentage man	55,42%	50,60%	53,11%	
Gemiddelde leeftijd	27,41	28,43	27,82	0,3562

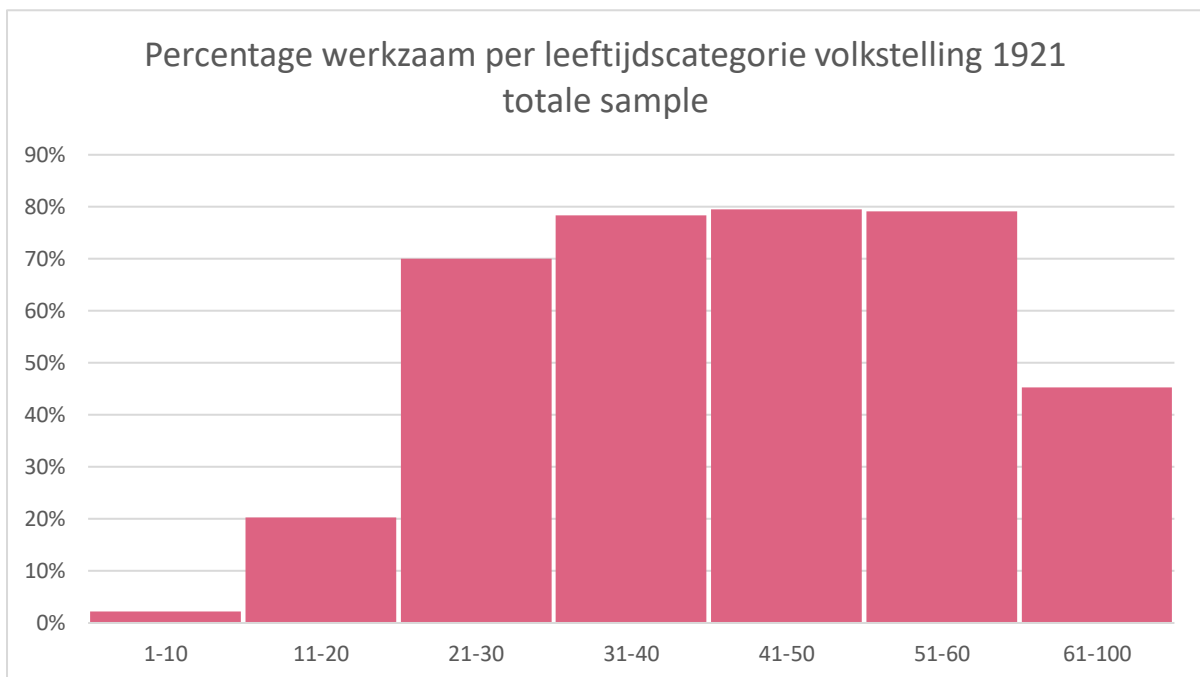
Tabel 5: Deze tabel geeft de verschillen weer tussen de treatment- en controlegroep ten tijde van de volkstelling in 1921. Om te testen of het verschil in gemiddelde leeftijd significant is, is er een eenzijdige Mann-Whitney U toets uitgevoerd. De nulhypothese stelt dat de gemiddelde leeftijd van de treatmentgroep = de gemiddelde leeftijd controlegroep. De bijbehorende p-waarde staat in de meest rechter kolom. Dit verschil blijkt niet significant. Het totale aantal observaties is 418

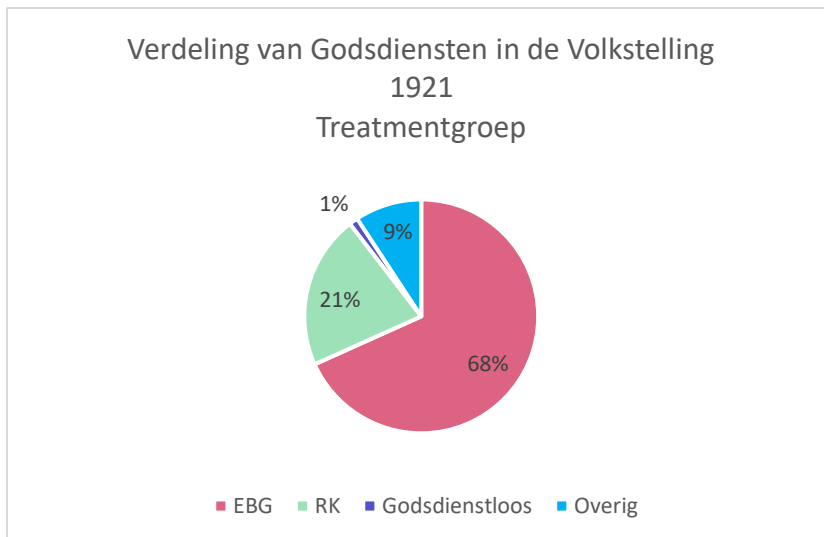
Figuur 7: Een cirkeldiagram die de verdeling van verschillende godsdiensten weergeeft in de volkstelling van 1921. Hier is nog geen onderscheid gemaakt tussen de treatment- en controlegroep. Het totale aantal observaties is 418.

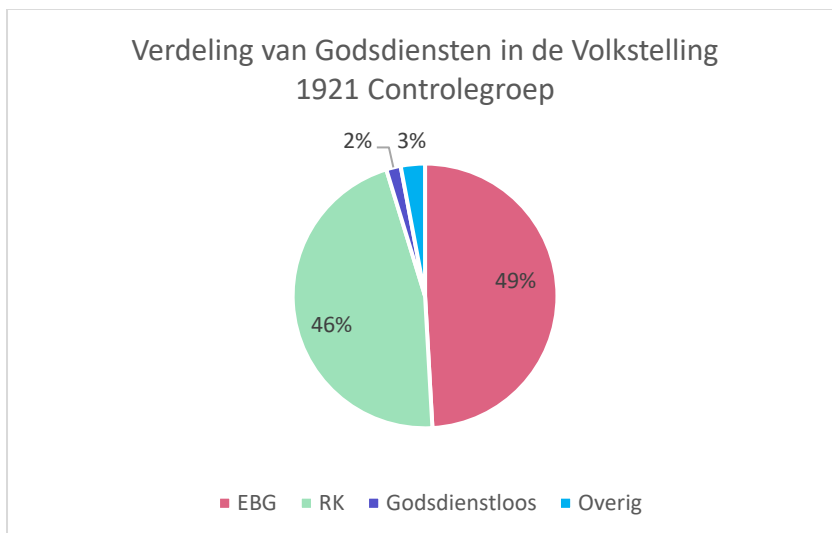
Figuur 8: Deze figuur geeft aan per leeftijd hoeveel procent werkzaam is, geregistreerd in de volkstelling in 1921. Op de X-as staan de leeftijden en op de Y-as staan hoeveel procent werkzaam is. In deze figuur wordt gekeken naar de totale sample en wordt nog geen onderscheid gemaakt in een treatmentgroep en controlegroep. Er zijn in totaal 418 observaties.

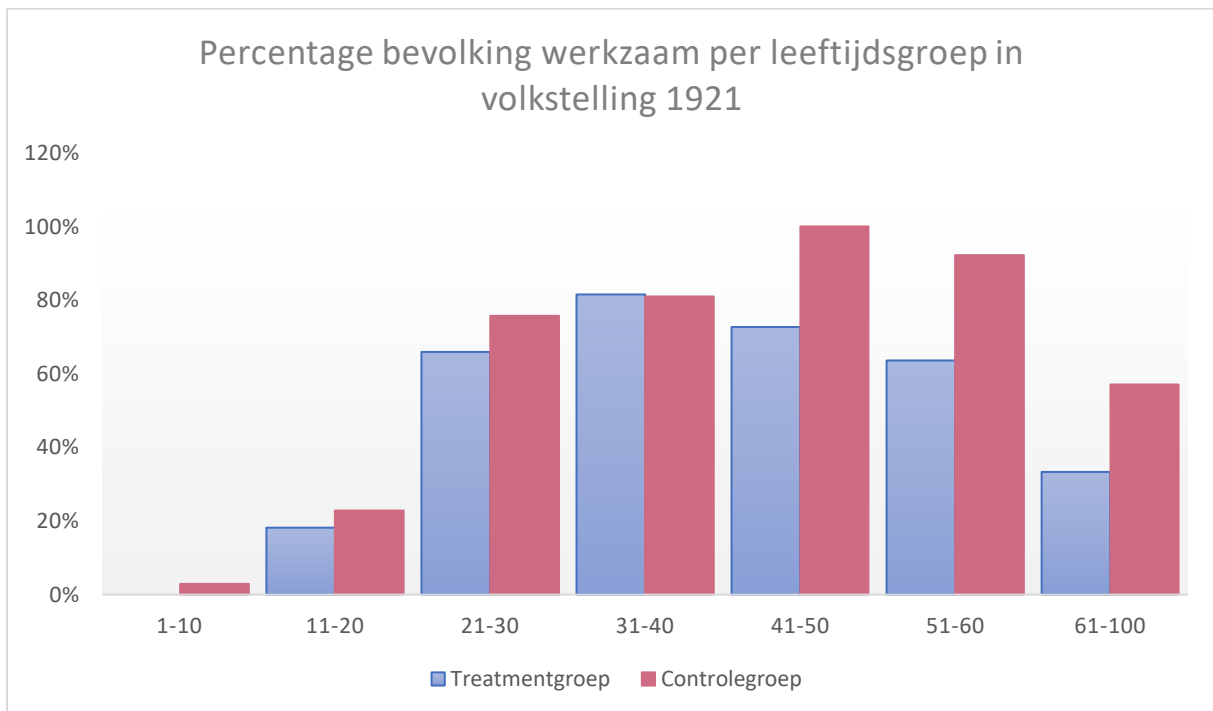
Figuur 9: Deze figuur geeft aan per leeftijdscategorie hoeveel procent van die leeftijdsgroep werkzaam is, geregistreerd in de volkstelling in 1921. In deze figuur wordt gekeken naar de totale sample en wordt nog geen onderscheid gemaakt in een treatmentgroep en controlegroep. Op de X-as staan de leeftijden en op de Y-as staat hoeveel procent werkzaam is. Er zijn in totaal 418 observaties.

Figuur 10: Een cirkeldiagram die de verdeling van verschillende godsdiensten weergeeft in de volkstelling van 1921 van de treatmentgroep. Het totale aantal observaties is 418.

Figuur 11: Een cirkeldiagram die de verdeling van verschillende godsdiensten weergeeft in de volkstelling van 1921 van de controlegroep. Het totale aantal observaties is 418.

Figuur 12: Deze grafiek geeft het percentage werkzame mensen per leeftijdscategorie weer, geregistreerd in de volkstelling van 1921. Op de Y-as staan de percentages en op de X-as staan de leeftijdscategorieën. Er wordt hier onderscheid gemaakt in een treatment-, en een controlegroep. In totaal zijn er 418 observaties.

Leeftijdscategorie	Gemiddelde percentage werklozen Treatmentgroep	Gemiddelde percentage werklozen Controlegroep	P-waarde Pearson Chi Squared	P-waarde Fisher's Exact
0-10	100%	97,06%	0,201	0,382
10-20	81,81%	77,17%	0,608	0,779
20-30	34,04%	24,24%	0,346	0,459
30-40	18,42%	19,05%	0,953	1,000
40-50	27,27%	0,00%	0,052	0,085
50-60	36,36%	7,69%	0,085	0,142
60-100	66,67%	42,86%	0,121	0,119
Totaal	56,85%	43,15%	0,213	
Beroepsbevolking: 20-ouder	33,56%	23,51%	0,089	

Latere generaties na emancipatie: 0-40	60,85%	60,66%	0,973	
Eerste generatie na emancipatie: 41-ouder	44,07%	23,26%	0,030*	

Tabel 6: In deze tabel is te zien wat de gemiddelde percentages werklozen van de twee groepen per leeftijdscategorie zijn ten tijde van de volkstelling in 1921. Om significantie te testen worden twee toetsen gebruikt; de Pearson Chi Squared toets en de Fisher's Exact. De Fisher's Exact toets is niet gebruikt in de laatste vier rijen omdat daar het aantal observaties hoog genoeg is en de Pearson Chi Squared test volstaat. De nulhypothese stelt dat het gemiddelde percentage werklozen treatmentgroep = het gemiddelde percentage werklozen controlegroep. In de meest rechter kolom zijn de p-waardes van de bijbehorende toets weergegeven. Bij de p-waardes staan in sommige gevallen sterretjes, die zeggen wat over de significantie. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.00$. In totaal zijn er 418 observaties.

Variabele	Percentage Treatmentgroep	Percentage Controlegroep	P-waarde voor H0
Geboren in Paramaribo	52%	46%	0,456
Ongehuwd	62%	59%	0,701
Niet-erkend	32%	29%	0,542
Geen nationaliteit	42%	33%	0,084

Tabel 7: In deze tabel is te zien wat de gemiddelde percentages van verschillende variabelen van de twee groepen zijn. In de meest rechter kolom zijn de p-waardes weergegeven. Bij de p-waardes staan in sommige gevallen sterretjes die zeggen wat over de significantie. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.00$. In totaal zijn er 418 observaties.

Beroep	Punten	Beroep	Punten	Beroep	Punten
Agent Politie	2	Koetsier	2	Schoenmaker	2
Arbeider goudmijn	2	Landbouwer	1	Schoonmaker	2
Arbeider in Leerlooierij	2	Leeliebleeder	2	Schrijnwerker	2
Bakker	2	Letterzetter	2	Sjouwer	1
Balatableeder	1	Magazijnleer	2	Smid	2
Beroepsloos	0	Marktvrouw	2	Stalbediende	2
Bootenmaker	2	Metselaar	2	Timmerman	2

Dienstbode	2	Meubelmaker	2	Veldarbeider	1
Doodgraver	1	Militair	2	Visselier	2
Evangelist der EBG	2	Onderwijzer	2	Voorman Fabriek	2
Gasfabriek	2	Opzichter plantage	2	Voorman openbaar bestuur	2
Houthakker	2	Ploegbaas	2	Waschvrouw	2
Huisbediende	2	Politie roeier	2	Winkelier	2
Jager	2	Schelpenaandragers	2	Zender	2
Kleermaker	2	Schilder	2	Schoenmaker	2

Tabel 8: Deze tabel geeft de verschillende beroepen weer uitgeoefend door mensen ten tijde van de volkstelling in 1921. Elk beroep is op basis van onderzoek een punt toegediend. 0 punten is geen beroep, 1 is een onwenselijk beroep en 2 punten is een gewild beroep. Er zijn 416 observaties.

Groep	Gemiddelde punten	Aantal observaties
Treatment	0,673	248
Controle	0,763	169

Tabel 9: Deze tabel geeft de gemiddelde aantal punten weer per groep. Op basis van het beroep dat iemand ten tijde van de volkstelling in 1921 deed kreeg elke individueel een puntenaantal toegewezen. Met de Cochran–Armitage toets voor trend, is er gekeken of er een trend te vinden is wanneer de groep de onafhankelijke variabele zou zijn en de score de afhankelijke. De nulhypothese stelt dat er geen trend te vinden is. De P-waarde is 0,3090, en blijkt dus niet significant. De nulhypothese kan niet verworpen worden.